

Vüqar Məmmədovun həbsindən 53 gün keçir

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

Nº46 (3385) 23 Dekabr / 2025-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**Amnistiya
aktının
icrasına
başlanıldı**

Avropa Parlamentinin Azərbaycanla bağlı qətnaməsinə etiraz

“Qarabağ separatçıları siyasi
məhbuslarla eyni statusda
dəyərləndirmək yolverilməzdir”

GÜNÜN NƏBZİ

Müsahibə

**“Elə bir gün
yoxdur ki, İrandan
Azərbaycana
narkotik
keçirilməsin”**

Arzuxan Əlizadə: “Məlumatlar
var ki, ölkə daxilində də
psixotrop maddələr hazırlanır”

8-9

Təhlil

**İlham Əliyev sülh
əsrini başladır**

30 il toqquşdurulan mərkəzlər indi
birləşməyə məcburdular

5-12

LAYİHƏ

**“Milli mənlilik şüuru psixoloji
dayaq funksiyası daşıyır”**

İlkin Kazımlı: “Vətənpərvərlik ədalət
və mənəvi bağlılıq üzərində qurulan
dərin emosional münasibətdir”

11

Siyasət

**İlham Əliyev nə üçün Rusiyaya
səfərdən imtina etdi?**

Fərhad Məmmədov: “Moskva
anlayırdı ki, Azərbaycan rəhbərliyi
Rusiyaya səfər etməyəcək”

4

LAYİHƏ

**Müasir texnologiyaların
valideyn-uşaq əlaqəsinə təsiri**

Psixoloq Nərimin Azad: “İnkişaf etmiş ölkələrdə
uşaqların internet davranışına nəzarət çox ciddi
qaydalarla tənzimlənir”

6

Regin

**“Kupyanski alan” rus
generalla bağlı müəmma**

Putinə yanlış məruz edən Kuzovlyevin
öldürüldüyü iddia olunur

10

Aktual

**Avropa Trampın sülh
planına qarşıdır?**

Mayami görüşləri nəticəsiz bitdi; Vaşinqton
Avropa liderlərini ABŞ-ın sülh təşəbbüsünü
əngəlləməkdə ittiham etdi

13

**Azərbaycanlı iş
adaminin 8 milyonluq
əmlakı müsadirə olundu**

İş adamı Məzahir Hüseynova məxsus milyonluq mülk-
lər müsadirə olunub. “Teleqraf” xəbər verir ki, söhbət
İsmayıl rayonu Ticran kəndində yerləşən 5 müxtəlif
ictimai-iaşə obyektindən gedir. Bunların sırasına “Zən-
gəzur Harmony” oteli də daxildir. Üçmərtəbəli otelin
satış qiyməti 2 milyon 380 min manat dəyərləndirilib.
İş adamının istirahət kompleksinin daxilində yerləşən
və müsadirə olunan əmlaklarından digərlərinin qiyməti
isə 2.8 milyon və 1 milyon 220 min manatdır...

3

**Qoşqar Təhməzliyə
yaxın daha bir şirkətə
3,1 milyonluq sifariş**

Sosial Xidmətlər Agentliyi “Hünər-İnşaat” Firması ilə
satınalma müqaviləsi imzalayıb. Qaynarinfo.az xəbər
verir ki, müqavilədə əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə
və şəhid ailələrinə Ağdaş rayonunda 20 ədəd ikiotaq-
lı, 27 ədəd üçotaqlı mənzilin satın alınması nəzərdə
tutulur. Müqavilənin maliyyə dəyəri 3 186 650 ma-
natdır. İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xid-
mətinin reyestr məlumatlarına görə, “Hünər-İnşaat”
MMC 12 dekabr 2004-cü ildə qeydiyyatda alınıb.
Nizamnamə kapitalı 10 manatdır...

3

Fakt

Fakt

Lotereyada 1 milyon dollar uddu, imtina etdi...

20 yaşlı Brenda birdəfəlik ödəniş əvəzinə, annuitet variantını seçib

Kanadanın Kvebek şəhərindən olan 20 yaşlı Brenda Aubin-Veqa lotereyada qazandığı 1 milyon dolları nağd şəkildə almaqdan imtina edərək, ömürlük həftəlik 1000 dollar ödənişi seçib.

Hürriyyət.az xəbər verir ki, bu qərar sosial mediada geniş müzakirələrə və tənqidlərə səbəb olub.

Məlumata görə, Aubin-Veqa

"Gagnant ? Vie" adlı lotereya bilində əsas mükafatı qazandığını öyrəndikdən sonra əlaqə saxlayaraq birdəfəlik ödəniş əvəzinə, annuitet variantını seçdiyini bildirib. Bir çox istifadəçi 1 milyon dolları dərhal alıb investisiya etməyin daha məntiqli olduğunu iddia edib.

Maliyyə mütəxəssisləri isə bildirir ki, annuitet seçimi də riskləri azaldan üstünlüklərə malikdir. Həftəlik 1000 dollar ödəniş illik təxminən 5,2 faiz gəlir deməkdir

və ödənişlər Kvebek əyaləti tərəfindən təmin olunduğu üçün yüksək etibarlılıq hesab olunur.

Üstəlik, Kanadada lotereya uduşları vergiyə cəlb edilmədiyindən, Aubin-Veqanın hər iki variantdan vergisiz yararlanmaq imkanı var idi.

Qərar birmənalı qarşılanmasa da, gənc qalib ömürlük sabit və təminatlı gəliri üstün tutduğunu açıq şəkildə nümayiş etdirib.

Əyləncə səhifəsi

Corcina Ronaldo ilə toyu aqında danışdı...

"Əl-Nəsr"-in ulduzu Kriştiano Ronaldonun nişanlısı Corcina Rodrigues yeni say üçün ispan "Elle" jurnalına çəkilib. Publika.az xəbər verir ki, müsahibədə o, Kriştiano ilə nişanı və qarşıdakı toyları barədə danışib. Argentinalı model Ronaldonun evlilik təklifi zamanı ona hədiyyə etdiyi nəhəng brilliant üzük haqqında da fikirlərini bildirib:

"Üzük möhtəşəmdir. 10 il gözledikdən sonra özümə edə biləcəyim ən kiçik hədiyyə budur (gülür). O qədər həyəcanlanmışdım ki, üzüyü otağımda qoydum və gün işığında baxmaq üçün ertəsi günə qədər açmadım (gülür)".

O, toyun sadə olacağını, çox sayda ulduz qonağın yer almayacağını bildirilib

"Bizim sevgimiz hər gün yenidən qurulur. O dəyişir, uyğunlaşır və daha da möhkəmlənir. Hazırda hiss etdiklərimiz gerçəkdir və möhkəm əsaslara söykənir. Bu, seçimdir, qaygıdır və hörmətdir".

Mbappe Ronaldo ilə uşaqılıq fotosunu paylaşdı: "xəyallarınıza inanın"

Kilian Mbappe İspaniya La Liqasının 17-ci turunda (2:0) bir təqvim ilində "Real"-ın heyətində vurduğu qollara görə portuqaliyalı hücumçu Kriştianu Ronaldonun rekordunu təkrarlayıb.

Xatırladaq ki, Mbappe 2025-ci ildə Real Madriddə 59 qol vurub. Ronaldo bu rekordu 2013-cü ildə müəyyən-ləşdirib.

Kilian Mbappe sosial şəbəkədə Ronaldo ilə çəkirdiyi uşaqılıq fotosunu yerləşdirərək "Xəyallarınıza inanın. Ürək-dən" şərhini yazıb.

Çənəsi sındı, amma 92 milyon dollar qazandı

Entoni Coşua ilə qarşılaşmada çənəsi sınan olan məşhur boksçu Ceyk Pol ringdə keçirdiyi 989 saniyə ərzində 92 milyon dollar qazanıb.

Milli.Az xəbər verir ki, bu, saniyəyə təxminən 93.000 dollar deməkdir.

Matç 6-cı raundda nokautla başa çatıb, Pol isə zədəsinə baxmayaraq karyerasının ən yüksək gəlirlərindən birini əldə edib. Sosial mediada döyüşün iqtisadi tərəfi geniş müzakirələrə səbəb olub, boks dünyasında pul və risk arasındakı tarazlıq yenidən gündəmə gətirilib.

Polun əməliyyat olunmasına baxmayaraq, qazancları onun rekord gəlirlər siyahısına daxil edilib.

Alim klinik ölüm zamanı gördüyü varlıqlar haqda danışdı

Neyrobioloq və nəzəri fizika üzrə doktor Aleks Qomes Marin klinik ölüm vəziyyəti yaşadıqdan sonra baş verənlərlə bağlı qeyri-adi xatirələrini bölüşüb.

Alimin sözlərinə görə, o an özünü parlaq qızılı işıqla dolu qərribə bir məkanda hiss edib və üç sirli varlıqla təmasda olub.

Məlumata görə, bir neçə il əvvəl Marin daxili qanaxma səbəbindən xəstəxanaya yerləşdirilib. Onun vəziyyəti son dərəcə ağır olub: orqanizmin normal fəaliyyəti dayanıb və ürəyi yeddi saniyə ərzində döyünməyib.

Alimin dediyinə görə, həmin anda özünü dərin bir quyu içindəymiş kimi hiss edib və quyunun yuxarisından çox güclü sarı işıq saçıb. Bu işığın içindən ona doğru üç fiqur yaxınlaşıb və onlar alimə olduqca tanış təsir bağışlayıb.

Marin bildirir ki, bu varlıqların yalnız konturlarını görsə də, kim olduqları ilə bağlı heç bir şübhəsi olmayıb. Onun daxilində elə bir hiss yaranıb ki, sanki onu "qarşılayırlar" və onların köməyini qəbul etmək həyatla birdəfəlik vidalaşmaq anlamına gələcək.

Alimin sözlərinə görə, ünsiyyət sözlərlə deyil, düşüncələr səviyyəsində baş verib. Həmin üç fiqur ona seçim təqdim edib: bədəninə geri qayıtmaq və ya orada qalaraq ölmək. Marin üçün cavab birmənalı olub.

O bildirib ki, onlara təşəkkür edib və hələ getməyə hazır olmadığını açıq şəkildə ifadə edib. Qərar verdiyi anda isə qeyri-adi sakitlik və daxili aydınlıq hiss edib.

Marinin fikrincə, yaşadıkları nə yuxuya, nə də halüsinasiyaya bənzəyib. Əksinə, bu vəziyyət ona adi reallıqdan daha real görünüb. O vurğulayıb ki, nə qorxu, nə də ağrı hiss edib, yalnız dərin bir rahatlıq və baş verənləri tam anlama duyğusu yaşayıb.

Alim etiraf edib ki, həmin halda düşünməyə və analiz etməyə ehtiyac olmayıb, biliklər sanki öz-özünə gəlirmiş. Onun sözlərinə görə, bu təcrübə şüurun mahiyyəti ilə bağlı baxışlarını köklü şəkildə dəyişib və insan varlığının mənası haqqında yenidən düşünməsinə səbəb olub.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş direktor:

Cəsur Məmmədov

Tel: 077 333 22 85

012 496 98 93

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet2011@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnir və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Dörd nəfərin ölümünə səbəb olan iş adamı azadlığa buraxıldı

Amnistiya aktı Novxanı-Sumqayıt yolunda avtomobillə qəza törədək 4 nəfərin ölümünə səbəb olmaqda təqsirləndirilən iş adamı, "Əlincə" futbol klubunun prezidenti

Elşad Kəlbəliyevə də şamil olunub.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, o, dünən cəza çəkdiyi məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsindən azadlığa buraxılıb. Qeyd edək ki, 2021-ci ilin iyun ayında Elşad Kəlbəliyevin idarə etdiyi "Range Rover" markalı maşınla Murad Ziyadovun idarə etdiyi "Daeewo Damas" markalı avtomobillər toqquşub. Qəza nəticəsində "Daeewo" markalı avtomobilin sürücüsü M.Ziyadov və sənişinləri - paytaxt sakinləri Kamran Əhmədov, Ülman Şixəliyev və Tovuz rayon sakini Yunis Əhmədov ölüblər. Hadisə vaxtı E.Kəlbəliyev sərxoş vəziyyətdə olub. Sonradan ölənlər şəxslərin hüquqi varisləri E.Kəlbəliyevlə barışıblar.

O, məhkəmənin qərarı ilə 8 il müddətə azadlıqdan məhrum edilmişdi. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin qərarı ilə cəzası 5 ilə endirilib. Amnistiya aktı ilə o, cəzasının çəkilməyən hissəsindən azad edilib.

Xatırladaq ki, E.Kəlbəliyev "Qurtuluş 93" MTK-nin rəhbəri Məhərrəm Novruzovun kürəkənidir.

Sabiq icra başçısının müavini də azadlığa buraxıldı

Neftçalanın sabiq icra başçısının müavini Gültəkin Sadıqova azadlığa buraxılıb. Hurriyyet.az xəbər verir ki, G.Sadıqova

Amnistiya aktına əsasən cəzasının çəkilməmiş hissəsindən azad edilib.

Qeyd edək ki, G.Sadıqova Neftçala rayonunun sabiq icra başçısı İsmayıl Vəliyevlə birlikdə həbs edilmişdi. O, 4 il 6 ay azadlıqdan məhrum olunmuşdu.

Rusiya məhkəməsi Şahin Şıxlinski ilə bağlı qərar verdi

Yekaterinburq şəhərində, Kirov rayon məhkəməsi Azərbaycan diasporunun rəhbəri Şahin Şıxlinski və digər azərbaycanlıların həbs müddətini yarım il uzadıb.

Stopnarkotik.az yerli KİV-lərə istinadən xəbər verir ki, məhkəmənin qərarına görə, Şıxlinski və 2001-2011-ci illərdə qətlər və sui-qəsdlərdə ittiham olunan azərbaycanlılar 31 may 2026-cı ilə qədər həbsdə qalacaqlar.

Növbəti məhkəmə iclası 15 yanvar 2026-cı il tarixində keçiriləcək və orada məhkəmə heyətinin seçimi baş tutacaq.

Xatırladaq ki, Şahin Şıxlinski və oğlu Mutvalı 1 iyulda Yekaterinburqda həyata keçirilən genişmiqyaslı əməliyyat zamanı saxlanılmışdılar. Bu əməliyyat, daha sonra digər azərbaycanlıların kütləvi həbsi ilə müşayiət olunmuşdu.

Həmin olaylar zamanı 2 azərbaycanlı da rus "OMON"-u tərəfindən vəhşicəsinə öldürülmüşdü.

Vüqar Məmmədovun həbsindən 53 gün keçir

"Hürriyyət" qəzeti və "Hürriyyət TV"-nin baş redaktoru Vüqar Məmmədovun (Tofiqoğlu) qanunsuz həbsindən 53 gün keçir.

Xatırladaq ki, oktyabrın 29-da Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) keçirdiyi əməliyyatla saxlanılan Vüqar Məmmədov barəsində oktyabrın 31-də Səbail Rayon Məhkəməsi tərəfindən həbs qətimkan tədbiri seçilib. Məhkəmə V.Məmmədovun 3 ay 13 gün müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsi ilə bağlı qərar qəbul edib.

Dekabrın 1-də isə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə baş redaktorun apellyasiya şikayətinə baxılıb. Belə ki, onun vəkili Aqil Layic Vüqar Məmmədovun səhhətində yaranmış problemlə əlaqədar onun ev dustaqlığına buraxılması ilə bağlı Səbail Rayon Məhkəməsinin qərarından Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə müraciət edib.

Vəkil Aqil Layic bildirib ki, baş redaktorun sağlqı durumunda ciddi problem var, son zamanlar səhhətinin ağırlaşması, tez-tez ürək ağrıların güclənməsi, təzyiqinin düşməsi səbəbindən onun ev şəraitində müalicə alması vacibdir.

"Hürriyyət"-in baş redaktoru heç bir hüquqi əsas olmadan 53 gündür həbsdə saxlanılır

Lakin Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə Emin Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə prosesində V.Məmmədovun vəkili müraciəti qəbul edilməyərək, Səbail Rayon Məhkəməsi-

nin qərarı qüvvədə saxlanılıb.

"Hürriyyət" V.Məmmədov barəsində çıxarılan qərarın sifarişli və ədalətsiz olduğunu bəyan edir.

"Hürriyyət"

Amnistiya aktının icrasına başlanıldı

İlkin mərhələdə 5 min nəfər azadlığa çıxır...

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin amnistiya elan olunması təşəbbüsü əsasında dekabrın 19-da Milli Məclis tərəfindən qəbul edilən Amnistiya aktının icrasına başlanılıb.

Amnistiya aktının icrası Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar xidmətinin müəssisələrində həyata keçirilir.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu, ən böyük Amnistiya aktı hesab olunur. 20 min məhkuma şamil olunacaq

Sənədə əsasən, Ədliyyə Nazirliyinin penitensiar müəssisələri üzrə amnistiya aktının tətbiq ediləcəyi məhkum sayı 8 minə yaxındır. İlkin siyahıya əsasən, 5 minə yaxın şəxsin azadlıqdan məhrumetmə cəzasından azad edilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin cəzası 6 ay azaldılacaq məhkumların sayı 3 minə yaxındır.

"Amnistiya aktı ilkin siyahıya əsasən, azadlıqdan məhrumetmə ilə bağlı olmayan cəza növləri ilə əlaqədar ümumilikdə 10 mindən çox şəxsi əha-

tə edəcək. Sözügedən Qərarla 7 mindən artıq şəxsin azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasından azad olunması nəzərdə tutulur ki, bu da amnistyanın probasiya sahəsində genişmiqyaslı və əhəmiyyətli təsirini nümayiş etdirir.

Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən Qərarın icrası amnistiya aktının müvafiq bəndlərinə uyğun olaraq, mərhələli şəkildə təxirə salınmadan həyata keçiriləcək.

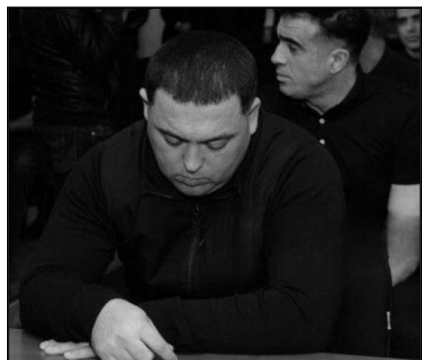
Həmçinin Nazirlik tərəfindən amnistiya aktının icrası barədə ictimaiyyətə mütəmadi olaraq məlumat təqdim ediləcək", - deyərək nazirlikdən bildirilib.

Qeyd edək ki, Milli Məclis dünən "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" münasibətilə amnistiya elan edilməsi haqqında" Qərar qəbul edib.

Amnistiya elan olunması təşəbbüsü Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülüb.

Ədliyyə Nazirliyi bu qərarı 4 ay ərzində icra etməlidir.

JALƏ

Gömrük Komitəsinin sabiq inspektoru azadlığa çıxdı

Amnistiya aktı Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) Aksizli Mallar üzrə Baş Gömrük İdarəsinin Dəyərlandırma və risklərin idarə olunması şöbəsinin həbsdə olan sabiq inspektoru Şahin İsgəndərova da şamil edilib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, o, dünən cəzaçəkmə müəssisəsindən azadlığa buraxılıb.

Şahin İsgəndərov 2023-cü ildə Baş Prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin DGK-nın Aksizli mallar idarəsində keçirdiyi əməliyyat nəticəsində saxlanılıb. Daha sonra ona Cinayət Məcəlləsinin 311.2 (rüşvət alma) və 311.3.2-ci (təkrar rüşvət alma) maddələrlə ittiham edilərək 5 il azadlıqdan məhrum edilib. Ali Məhkəmə cəzanı 5 ildən 3 ilə endirmişdi.

Dünən ADP idarə Heyətinin ölkə və beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi proseslərə dair növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən “Hürriyyət”ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə Ukrayna ilə Rusiya arasında davam edən müharibənin sülh yolu ilə başa çatdırılması istiqamətində ABŞ-ın moderatorluğu ilə ötən həftə ərzində davam edən danışıqlar ətrafında fikir mübadiləsi aparıb.

Qoşqar Təhməzliyə yaxın daha bir şirkətə 3,1 milyonluq sifariş

Sosial Xidmətlər Agentliyi “Hünər-İnşaat” Firması ilə satınalma müqaviləsi imzalayıb.

Qaynarinfo.az xəbər verir ki, müqavilədə əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə və şəhid ailələrinə Ağdaş rayonunda 20 ədəd ikiotaqlı, 27 ədəd üçotaqlı mənzilin satın alınması nəzərdə tutulur. Müqavilənin maliyyə dəyəri 3 186 650 manatdır.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin reyestr məlumatlarına görə, “Hünər-İnşaat” MMC 12 dekabr 2004-cü ildə qeydiyyatla alınıb. Nizamnamə kapitalı 10 manatdır. Şirkətin hüquqi ünvanı Bakı şəhəri Nərimanov rayonu, İsmayıl Hidayətzadə küçəsi, ev 7A, mənzil 136, məhəllə 1911-də yerləşir. MMC-nin qanuni təmsilçisi Nəbiyev Yunis Nəbi oğludur. Açıq mənbələrdə “Hünər-İnşaat” MMC haqqında heç bir məlumat yoxdur.

Yunis Nəbiyevə gəlincə, araşdırmalarımız zamanı məlum olub ki, o, 2024-cü ilədək “6-cı mərtəbə” Müstəqil Şirkətinin rəhbəri vəzifəsində çalışıb. Hazırda şirkətin rəhbəri Ateş Təhməzovdur. O, Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin (AQTA) sədri Qoşqar Təhməzlinin qardaşıdır.

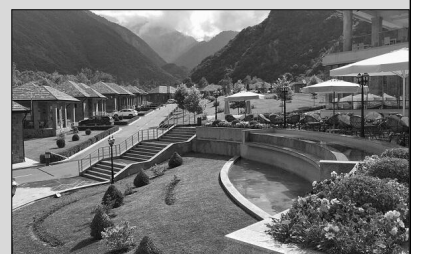
Mediada gedən məlumatlardan aydın olur ki, “Hünər-İnşaat” MMC də Qoşqar Təhməzliyə yaxın şirkətdir. “Hünər-İnşaat” MMC-nin Qoşqar Təhməzlinin təsisçisi olduğu “Medeks” MMC ilə eyni hüquqi ünvanda yerləşməsi bu iddiaların əsasız olmadığına şübhələri artırır.

Yeri gəlmişkən, bir neçə gün əvvəl “Medeks” MMC innovasiya və Təchizat Mərkəzinin tibbi sərf mallarının satın alınması ilə bağlı keçirdiyi tenderin qalibi seçilib. Bu tender üzrə satınalma müqaviləsinin maliyyə dəyəri 865 346,51 manatdır.

Azərbaycanlı iş adamının 8 milyonluq əmlakı müsadirə olundu

İş adamı Məzahir Hüseynova məxsus milyonluq mülklər müsadirə olunub. “Teleqraf” xəbər verir ki, söhbət İsmayilli rayonu Ticran kəndində yerləşən 5 müxtəlif ictimai-iaşə obyektindən gedir.

Bunların sırasına “Zəngəzur Harmony” oteli də daxildir. Üçmərtəbəli otelin satış qiyməti 2 milyon 380 min manat dəyərləndirilib.

İş adamının istirahət kompleksinin daxilində yerləşən və müsadirə olunan əmlaklarından digərlərinin qiyməti isə 2.8 milyon və 1 milyon 220 min manatdır. Dövlət hərəracında satılacaq digər iki obyektin qiyməti 800 min manat civarındadır. Hərəkət gələn ilin yanvarın 8-də keçiriləcək.

Kəmaləddin Heydərova məxsus şirkət yarım milyonluq tender əldə etdi

Ədliyyə Nazirliyi kompüter və digər avadanlıqlar alır. Pravda.az-ın xəbərinə görə, alınacaq mallara 458 704 AZN xərclənəcək. Satışı “Bestcomp Group” QSC həyata keçirəcək.

Nazirlik və QSC arasında müqavilə bağlanıb. Qeyd: Nizamnamə kapitalı 8 962 330 AZN olan QSC-nin qanuni təmsilçisi Fərid Rafiq oğlu Həsənovdur. Mediada fəvqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərovun biznesi haqqında dərc edilən yazılarda bu şirkətin də adı qeyd olunur.

Avropa Parlamentinin Azərbaycanla bağlı qətnaməsinə etiraz

“Qarabağ separatçılarını siyasi məhbuslarla eyni statusda dəyərləndirmək yolverilməzdir”

Müzakirələr zamanı aparılan danışıqlarda ciddi nəticələrin əldə edilməməsi təəssüf hissi ilə qarşılanıb. Başqa dövlətlərin də bu müharibəyə qoşulma riski nəzərə alınaraq, sülh danışıqlarında iştirak edən ölkələrin bu problemin həllinə daha məsuliyyətli yanaşmalarının, qarşılıqlı güzəştlər əsasında sülhə nail olunmasının vacibliyi qeyd edilib.

İdarə Heyəti eyni zamanda Avropa İttifaqı tərəfindən Rusiya aktivlərinin müddətsiz olaraq dondurulması və Ukraynaya 90 milyard avro kredit ayrılması ilə bağlı qəbul etdiyi qərarı dəstəkləyib, bu addımı Rusiya işğalına qarşı təsirli addım kimi dəyərləndirib.

İdarə Heyəti ötən həftə Avropa Parlamentinin Azərbaycanla bağlı qəbul etdiyi qətnamə ətrafında da müzakirə aparıb. Bu qətnaməyə birmənalı münasibətin bildirilməsinin yanlış olduğunu qeyd edən müzakirə iştirakçıları sənəddə ölkədə siyasi məhbusların azadlığa buraxılması tələbini təqdir edib, lakin həmin qətnamədə Azərbaycan xalqına, dövlətinə, ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı ağır cinayət əməlləri törətmiş Qarabağ separatçılarını siyasi məhbuslarla eyni statusda dəyərləndirilməsini və onlara da azadlıq tələb edilməsini yolverilməz olduğunu bildirib,

eyni zamanda bu fakt Azərbaycanla siyasi məhbus probleminin həllinə mane kimi dəyərləndirilib.

İdarə Heyəti ölkə başçısı İlham Əliyevin Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində keçirilmiş Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının və MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etməməsinə də münasibət bildirib. Qeyd edilib ki, ötən ilin 25 dekabr tarixində Rusiya səmasında Azərbaycana məxsus sərnəşin təyyarəsinin vurulması ilə bağlı məsələnin bu günədək açıq qalması və Rusiyanın imperial güclərinin Azərbaycana təzyiqlərinin davam etdiyi bir müddətdə ölkə başçısının bu addımı təqdir edilib, diqqəti iki dövlət arasında mövcud olan problemlərə cəlb edilməsi baxımından bu addımın əhəmiyyəti qeyd edilib.

İdarə Heyəti Türkiyə və Azərbaycan Müdafiə nazirləri arasında qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair imzalanmış memorandumun ötən həftə Milli Məclisdə ratifikasiya edilməsini təqdir edib, bu faktın Azərbaycanın milli təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından əhəmiyyətli olduğu qeyd edilib, anoloji memorandumun Pakistan dövləti ilə imzalanmasının arzuolunur olduğunu bildirilib.

İdarə Heyəti ötən həftə Azərbaycanla ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasının hazırlan-

ması üzrə Strateji İşçi Qrupunun görüşünə də münasibət açıqlayıb. İki ölkə arasında münasibətlərin strateji müstəviyə qaldırılması naminə bu prosesin sürətləndirilməsinin vacibliyini qeyd edən toplantı iştirakçıları belə bir razılaşmanın əldə olunmasının Azərbaycanın müstəqilliyinə və suverenliyinə töhvə verəcəyini qeyd edib. O cümlədən, Azərbaycanın ABŞ-la strateji müttəfiqliyə gedən əməkdaşlıq fonunda aparıcı Avropa dövlətləri ilə də müttəfiqlik sahəsində əməkdaşlığın zəruriliyi vurğulanıb.

İdarə Heyəti Azərbaycandan Ermənistana enerji resurslarının ötürülməsi hadisəsini də müzakirə edib. Baş verən hadisə iki ölkə arasında qarşılıqlı etimadın və sülh mühitinin formalaşmasına xidmət etdiyi, eyni zamanda Ermənistanın Rusiyadan enerji asılılığının azaldılması baxımından əhəmiyyətli olduğu qeyd edilib.

İdarə Heyəti qış fəslinin başlaması ərəfəsində uşaqlar arasında infeksiyon xəstəliklərin kütləvi xarakter almasına, həmçinin yaşayış binalarında baş verən yanğınlara və dəm qazından zərərçəkənlərə diqqət çəkib. Qeyd olunan problemlərin qarşısının alınması istiqamətində aidiyyəti dövlət orqanlarının profilaktik tədbirlər görməsinin vacibliyi qeyd edilib.

Hazırladı: KƏNAN

Prezident Rusiyadakı zirvə görüşünə qatılmadı

Əliyevin Sankt-Peterburqa getməməsi
Kreml üçün gözlənilməz olub?

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dekabrın 21-də Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində keçirilmiş Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının iclasında və MDB dövlət başçılarının dünən keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etməməsinin səbəbləri açıqlanıb.

Prezident Administrasiyasından AZƏRTAC-a bildirilib ki, Azərbaycan Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv olmadığına görə Prezident İlham Əliyev Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının dekabrın 21-də keçirilmiş iclasında iştirak etməyib.

Dövlət başçısı bu gün (dünən-red.) MDB dövlət başçılarının Sankt-Peterburq şəhərində keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə isə iş qrafikinə sıxılığına görə iştirak edə bilməyəcək.

Qeyd edək ki, dünən xarici jurnalistlər Vladimir Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskovdan İlham Əliyevin sözügedən tədbirə qatılmasına Kremlin münasibətini öyrəniblər. Ondan Əliyevin bu səfərdən imtinasının Kreml üçün gözlənilməz olub-olmadığını soruşublar.

Peskov cavabında deyib: "Xeyr, biz buna tamamilə anlayışla yanaşıyıq. Həqiqətən də, dövlət başçılarının, xüsusən də dekabr ayında, Yeni il ərəfəsində çox sıx qrafikləri var".

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikası üzv dövlət kimi MDB-nin rəsmi Zirvə görüşlərində mütəmadi olaraq iştirak edir və MDB çərçivəsində əməkdaşlığa, o cümlədən üzv dövlətlərlə ikitərəfli əlaqələrin inkişafına mühüm əhəmiyyət verir.

Prezident İlham Əliyev bu il oktyabrın 9-10-da Tacikistanın Düşənbə şəhərində keçirilmiş MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak edib. İclas çərçivəsində istər ikitərəfli, istərdə də çox-tərəfli müstəvidə keçirilmiş görüşlər səmərəli olub.

KƏNAN

İlham Əliyev nə üçün Rusiyaya səfərdən imtina etdi?

22 dekabrda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi sammiti üçün Sankt-Peterburqa getmədi. Prezident Administrasiyası bunu "gərgin iş qrafiki" ilə əlaqələndirərək, Bakının muntəzəm olaraq rəsmi MDB tədbirlərində iştirak etdiyini və Birlik daxilində əməkdaşlığa dəyər verdiyini vurğuladı.

Moskva vəziyyətin gərginliyini azaltdı: Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov Kremlin qərarın əlaqələndirildiyini (liderlərin "çox sıx qrafikləri" var) bildirdi və əlavə etdi ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında tərəfdaşlıq inkişaf etməyə davam edir.

Lakin diplomatik mexanikada vacib detal odur ki, Kreml bir gün əvvəl Əliyevi gözlədiyini, onun gəlişinə hazırlaşdığını demişdi və sammit çərçivəsində ikitərəfli təması açıq şəkildə gözləyirdi.

MDB liderlərinin Sankt-Peterburqda qeyri-rəsmi görüşü adətən simvolika və şəxsi diplomatiya forumudur. Moskva ətrafındakı postsovet məkanının "birliyinin" nümayişi, mövqelərin uzlaşdırılması və "kələ-kötür kənarları hamarlamaq" üçün fürsətdir. Peskovun bugünkü "Rusiya SSRİ-ni bərpa etmək istəmir" açıqlamasına rəğmən. Buna səbəbdən, əsas regional oyunçulardan birinin yoxluğu qəsdən qarşılıqlı əlaqədən imtina kimi qəbul edilə bilər.

"Dostcasına", "ənənəvi" formatda keçirilən sammitdə iştirakdan imtina, Azərbaycanın Rusiya ilə təmaslara açıq olduğunu, lakin Bakının seçdiyi şərtlərlə və vaxtda, nümayişkarənə şəkildə "məcburi" iştirak olmadan nümayiş etdirmək cəhdidir. Eyni zamanda, "sıx qrafik" in açıq şəkildə səsləndirilməsi tərəfdaşlığın əsas strukturunu sarsıtmır. Bundan əlavə, Bakı regional oyunçulara (Türkiyə, Ermənistan və digərləri) MDB formatlarından imtina etmədən və ünsiyyəti kəsmədən Moskvadan açıq şəkildə məsafə saxlaya biləcəyini nümayiş etdirir. Bu, siyasətin çoxvektorlu mahiyyətini vurğulayır və danışıqların çevikliyini artırır.

Ü.ŞÜKUROVA

"Moskva anlayırdı ki, Azərbaycan rəhbərliyi Rusiyaya səfər etməyəcək"

Fərhad Məmmədov: "Bakı Moskvanın
tam və məsuliyyətli davranmasını gözləyir"

“Prezident İlham Əliyevin MDB-nin qeyri-rəsmi sammitində iştirak etməməsini Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində yaşanan və hələ də həllini tapmayan AZAL təyyarəsi böhranı ilə əlaqələndirir”.

Bunu politoloq Fərhad Məmmədov Prezident Administrasiyasından verilən açıqlamanı şərh edərkən bildirib.

Xatırladaq ki, Prezidenti İlham Əliyevin dekabrın 21-də Sankt-Peterburq şəhərində keçirilmiş Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının iclasında və MDB dövlət başçılarının bu gün keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etməkdən imtina edib.

Prezident Administrasiyasından verilən açıqlamaya görə, Azərbaycan Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv olmadığına görə Prezident İlham Əliyev bu görüşə qatılmayıb. Dövlət başçısı MDB dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə isə iş qrafikinə sıxılığına görə iştirak edə bilməyəcək.

Ekspert bildirib ki, rəsmi izah Prezidentin sıx iş qrafiki olsa da, məsələnin arxa planında daha ciddi səbəblər dayanır. Onun sözlərinə görə, ötən il AZAL-a məxsus mülki təyyarənin qəzaya uğraması məhz Prezident İlham Əliyevin MDB-nin qeyri-rəsmi sammitinə gətirdiyi vaxt baş verib və həmin vaxt dövlət başçısı təyyarəni havada geri döndərərək Bakıya qayıdıb.

Politoloq xatırladı ki, faciənin ilk saatlarında yalnız Qazaxıstan ərazisində qəzaya uğramış Bakı-Qrozni reysinə aid dəhşətli görüntülər yayılmışdı. Səbəblər araşdırılmazdan, ilk versiyalar ortaya çıxmazdan və hökumət nümayəndə heyəti hadisə yerinə yollanmazdan əvvəl Prezident Bakıya dönərək birbaşa hava limanında müşavirə keçirib.

Fərhad Məmmədov qeyd edib ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində dönüş nöqtəsi bu ilin 9 oktyabrında Dü-

"Rəsmi izah Prezidentin sıx iş qrafiki
olsa da, məsələnin arxa planında
daha ciddi səbəblər dayanır"

şənbədə keçirilən MDB sammitində iki ölkə prezidentinin görüşü olub. Onun sözlərinə görə, həmin görüşdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin AZAL-a məxsus təyyarənin Rusiya Silahlı Qüvvələrinin hava hücumundan müdafiə sisteminin fəaliyyəti nəticəsində qəzaya uğradığını etiraf edib və üzr istəyib.

Politoloq vurğulayıb ki, belə hallarda beynəlxalq praktikaya görə atılmalı olan addımlar açıqdır: günahın tanınması, rəsmi üzrxahlıq, kompensasiyaların ödənilməsi və məsul şəxslərin cəzalandırılması. Lakin onun fikrincə, Rusiyanın davranışı mərhum Viktor Çernomırdinin "biz A-dan B-yə qədər etdik" ifadəsini xatırladır - yeni yarımçıq bəyanatlar var, amma real addımlar yoxdur.

F.Məmmədov bildirib ki, oktyabrın əvvəlindən bu yana təxminən iki ay yarım vaxt keçməsinə baxmayaraq, Rusiya heç bir öhdəliyi yerinə yetirilməyib. Onun sözlərinə görə, istintaq tədbirləri tamamlanmayıb, kompensasiyalar ödənilməyib, günahkarlar cəzalandırılmayıb.

Politoloq əlavə edib ki, bu şəraitdə Prezident İlham Əli-

yevin MDB-nin qeyri-rəsmi sammitində iştirak etməsi real görünür. Onun fikrincə, Moskva anlayırdı ki, təyyarə ilə bağlı məsələ həll olunmadan Azərbaycan rəhbərliyi Rusiyaya səfər etməyəcək.

Fərhad Məmmədov vurğulayıb ki, problemin MDB ilə deyil, məhz Rusiya ilə bağlı olduğu artıq aydındır. O qeyd edib ki, Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri ilə münasibətləri keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırıb, Ermənistanla ikitərəfli formatda proses irəliləyir, Belarusa da əlaqələr normaldır.

Politoloqun fikrincə, Prezident İlham Əliyev bu qərarı ilə AZAL təyyarəsinin qəzaya uğraması məsələsində ardıcıl və prinsipial mövqeyini bir daha nümayiş etdirib. O bildirib ki, Azərbaycan konstruktiv mövqe tutur, lakin Rusiyanın "A-dan B-yə qədər" yox, "A-dan Z-yə qədər" - yeni tam və məsuliyyətli davranmasını gözləyir.

Fərhad Məmmədov sonda qeyd edib ki, Rusiya tərəfi üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirməzsə, Azərbaycan bu mövzuda mövqeyini beynəlxalq mexanizmlər vasitəsilə də müdafiə etməyə hazırdır.

KƏNAN

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı

Müasir texnologiyalar ailə strukturu üçün həm fürsət, həm də təhlükə yaradır. "Telefon pisdır, uşaqlar çox istifadə edir" kimi sözlərlə yaxşı nəticə əldə etmək mümkün deyil. Texnologiya demək olar ki, valideyn-uşaq münasibətini yenidən formalaşdırır. Ünsiyyətin ritmini, ailədaxili emosional dinamikanı, hətta valideynin avtoritet anlayışını dəyişir. Bəzi valideynlər uşaqla rəftarlarını bilmirlər. Elə valideyn var ki, "Evdə olsa da, evdə olmayan valideyn" rolunu yaxşı oynayır.

Smartfonların verdiyi fasiləsiz iş rejimi valideynləri fiziki olaraq evdə, amma psixoloji olaraq başqa məkanda saxlayır. Uşaq üçün bu, "diqqətsiz sevgi" hissi yaradır. Valideyn toxunur, amma dinləmir; cavab verir, amma əlaqə yaratmır. Bu, uşağın özünü ifadə etmə istəyini zəiflədir və "mən vacib deyiləm" mesajını formalaşdırır. Hər zaman deyirik ki, uşağın ilk müəllimi anasıdır. Bəli, ana ilk tərbiyənin, ilk danışığının göstəricisidir.

Günümüzdə sosial şəbəkər, oyun platformaları uşağın tərbiyəsi ilə məşğul olan digər bir sahədir. Alqoritmlər uşağın diqqətini cəlb etmək üçün ekstremal ritm, daha güclü rənglər və emosional şisirtmə istifadə edir. Bu isə valideynin rolunu zəiflədir: uşaq üçün "ən maraqlı" və "ən inandırıcı" mənbə artıq valideyn yox, ekranıdır.

"Rəqəmsal nəzarət" və gizli gərginlik valideynlərin GPS izləmə, ekran vaxtı məhdudiyyəti və tətbiq nəzarəti uşağın təhlükəsizliyi üçün nəzərdə tutulsa da, uşaqda "mənim özümə aid sahəm yoxdur" hissi yaradır. Təəssüf ki, bu hal gizli narazılığa və gənclərdə müstəqillik iddiasının daha sərt formalarına səbəb olur.

Hətta demək olar ki, müşahidələr əsasında artıq bir neçə yeni "rəqəmsal valideyn" tipi ortaya çıxıb: Misal üçün "Self-valideyn" -yəni uşağın real ehtiyacından çox görüntüsünü və sosial mediada yaratdığı imici düşünür.

"Texno-panik valideyn" -

Müasir texnologiyaların valideyn-uşaq əlaqəsinə təsiri

Psixoloq Nərmin Azad: "İnkişaf etmiş ölkələrdə uşaqların internet davranışına nəzarət çox ciddi qaydalarla tənzimlənir"

"Uşağa telefon, internet və sosial şəbəkələrdən istifadə imkanı verən, lakin bunun nəzarətini təmin etməyən, övladının hansı səhifələrdə, hansı insanlarla ünsiyyətdə olduğunu bilməyən valideynlər bu kimi halların birbaşa səbəbkarlarıdır"

texnologiyani tam qadağan edir, nəticədə uşaq gizli istifadəçi olur. Bunu valideyn anlayanda isə çox gec olur.

"Rəqəmsal müttəfiq valideyn"lər isə texnologiyani uşağın dilində başa düşür, birgə istifadə edir, həmçinin sərhədi olan valideyn tipidir.

Günümüzdə gənclərin və uşaqların dialoqda çətinlik çədiklərini görürük. Bu isə onun göstəricisidir ki, deməli rəqəmsal mühitdə duyğular "emojisiz" tamamlanmır. Valideyn isə bunu "uşaq hər adamla danışmağı sevmir" kimi qiymətləndirir. Əslində isə uşaq ekranda daha rahat ünsiyyət qurma modelinə alışıb və real emosional çılpıqlıq onu narahat edir.

İnsan münasibətləri ritm üzərində qurulur. Misal üçün, baxmaq, dinləmək, reaksiya vermək. Texnologiya bu ritmi sürətləndirir, insan isə eyni sürətlə emosional işləmə gücünə sahib deyil. Valideyn-uşaq arasında tədricən "uyğunsuz ritm sindromu" yaranır: valideyn tez yorulur, uşaq tez sıxılır, hər ikisi ekranı sığınacaq kimi seçir.

Deməli, texnologiya nə düşməndir, nə də qurtarıcı. O, va-

lideyn-uşaq münasibətlərində üçüncü tərəfə çevrilib və bu münasibət ona uyğun yenidən qurulmalıdır. Əsl məsələ texnologiyani qadağan etmək deyil, ailə içi emosional əlaqəni ondan güclü saxlamaqdır. Övlad ailədə gördüyü münasibətdən aqressiv olur. Ailədə uşaq nə görürsə, mütləq şəkildə onu yansıdır. Bütün psixoloqlar və alimlər də bunu təsdiqləyirlər. Uşaq valideynin pis rəftarını, bəyənmədiyi hərəkətini gördükcə özü də valideyni kimi olur. Psixologiyada buna "koqnitiv dissonans" deyilir. Bəzən eşidirik, uşaq deyir ki, valideyn

biq olunur - valideynlər uşağın gün ərzində telefonu neçə saat istifadə etdiyini və hansı tətbiqlərdə olduğunu izləyə bilirlər. Belə halların qarşısını almaq üçün təkəcə məktəblərin məsuliyyətini artırmaqla nəticə əldə etmək mümkün deyil. Əksinə, məktəbin üzərinə əlavə məsuliyyət qoymaqla biz əsas problemi - valideyn məsuliyyətsizliyini kölgədə qoyuruq. Hər bir ailə bilməlidir ki, övladın tərbiyəsi nə qədər məktəbin işi olsa da, bu məsuliyyətin təməli evdə qoyulur. Məktəb uşağın davranışını formalaşdırmaqda mühüm rol oynasa da, məktə-

lad", "pis insan" belə yaranır. Çox uzağa getmədən, valideyn öz davranışlarına baxsa, uşağının niyə o vəziyyətdə olduğunu anlayar.

Əvvəllər valideynlər uşaqlara qarşı daha anlayışlı, mehriban olurdular, amma indi vəziyyət dəyişib. Bir tərəfdən valideynlər iş yükündən yorğun olur, günün çox hissəsini işdə keçirirlər, evə gələndə isə uşaqlarla ünsiyyətə vaxt ayırmaqda çətinlik çəkirlər. Nəticədə, az vaxtın içində uşaqlarla münasibət təkəcə nəzarət və tənbeh üzərində qurulur. "Bu belə olmaz", "sən belə etməli-

bin işi ailənin verdiyi təməl üzərində qurulur. Əgər evdə düzgün dəyərlər aşılanıbsa, məktəbdə bu dəyərlər möhkəmlənir. Övlad ailədə gördüyü münasibətdən aqressiv olur. Ailədə uşaq nə görürsə, mütləq şəkildə onu yansıdır. Bütün psixoloqlar və alimlər də bunu təsdiqləyirlər.

Psixoloq deyir ki, uşaq valideynin pis rəftarını, bəyənmədiyi hərəkətini gördükcə özü də valideyni kimi olur: "Psixologiyada buna "koqnitiv dissonans" deyilir. Bəzən eşidirik, uşaq deyir ki, valideynim falçıya gedir, mənimlə kobud rəftar edir. Bir müddət sonra isə fikir veririk ki, valideynin etdiklərini eynən təkrar edir. "Nankor öv-

sən" kimi sərt və birtərəfli göstərişlər uşaqların ruhunda təzyiq yaradır. Müasir texnologiyalar da vəziyyəti daha da çətinləşdirir. Uşaqlar artıq əksər vaxtlarını telefon və kompüterlə keçirirlər. Valideynlər isə ya buna qarşı sərt reaksiya verir, ya da özləri də çox vaxtlarını sosial şəbəkələrdə keçirirlər. Bu ikili standart uşaqlarda qarışıqlıq və narazılıq yaradır. Onlar valideynlərinin nə istədiyini anlamaqda çətinlik çəkirlər, bu da ailə içi ünsiyyətin zəifləməsinə səbəb olur.

Odur ki, ailə, uşaq, valideyn münasibəti "qoşa qala divarları" ilə qorunmalıdır. Unutmayaq ki, uşaqlar bizim gələcəyimizdir".

Hazırladı: Jale FAMILQIZI

Cəlilabad şəhəri, Təbriz küçəsi, ev 45-də yaşayan İsmayilov Qamət Əcəbəli oğlu tərəfindən “Hürriyyət”in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə və Daxili İşlər naziri Vilayət Eyvazova müraciət edir:

“Cənab Prezident! Hörmətli Vilayət Eyvazov!
Bildirmək istəyirəm ki, mən 19.11.1981-ci il tarixində Cəlilabad şəhərində anadan olmuşam. Orta təhsilliyəm, ailəliyəm.

2000-2001-ci ildə həqiqi hərbi xidmətdə olmuşam. Mənə məxsus olan AO 0237322 sayılı hərbi biletdə yazılmışdır ki, xidmət müddətində Bakı şəhəri, Şəki, Qax, Zaqatala və Balakən rayonlarında

Cəlilabad sakini “Müharibə veteranı” statusunun verilməməsinə etiraz edir

2000-2001-ci illərdə daxili müharibələrdə iştirak etmişəm. Mərhum dövlət başçısı Heydər Əliyevin ad günü münasibəti ilə T.Bəhramov adına stadionda hərbi “pakaznoy”da nümunəvi iştirak etmişəm. Bakıda baş vermiş güclü zəlzələ zamanı əhaliyə əsgər kimi kömək etmişəm. Hacıqabul rayonunda hərbi təlim keçmişəm. Gürcüstan, Dağıstan, Azərbaycan sərhədlərində cinayətkarlığa qarşı iştirak etmişəm. Mənə fəxri fərman və döş nişanı verilmişdir.

Mərhum eks-prezident Əbülfəz Elçibəyin cənazəsi Türkiyədən Azərbaycana gətirilərkən, həmçinin dəfn mərasimində müxtəlif insanlar ictimai asayişə pozmaq istəyərkən, cəsur əsgər kimi səbitliyin bərpasında iştirak etmişəm, travma alaraq “Primorski” hospitalında yatmışam. Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, “Qələbə” kinoteatrının ətrafında gedən mitinglərdə dövlətin təhlükəsizliyini mühafizə etmişəm. Hərbi xidmətdə olarkən mənə xidməti xasiyyətnamə verilmişdir.

3 dəfə BTV dərmanı ilə kompleks peyvənd edilmişəm. II qrup təqaüdcüyəm.

Yuxarıda qeyd etdiklərim mənə məxsus olan hərbi biletdə qeyd edilmişdir. Bundan başqa, digər hərbi əməliyyatlarda da iştirak etmişəm. Həmin müddətlərdə travmalar almışam. Kəllə-beyin travması və bədənə müxtəlif yerlərdən xəsarətlər almışam.

Mənə “Müharibə veteranı” adı və vəsiqəsinin verilməsi üçün cavabdeh təşkilatlara müraciət etdim. Lakin aidiyyəti qurum bundan imtina etmişdir.

Qamət İsmayilovdan Prezident İlham Əliyevə və Daxili İşlər naziri Vilayət Eyvazova müraciət

Hərbi qulluqçuların statusu haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun 4-cü maddəsinin 2-ci bəndinə görə, hərbi qulluqçular hərbi xidmət vəzifələrini faktiki yerinə yetirdikləri bütün hallarda, o cümlədən döyüş əməliyyatlarında iştirak edərkən, təlimlərdə, döyüş növbəsində (döyüş xidmətində), gündəlik və qarnizon növbələrində, toplanışlarda, ezamiyyətlərdə olarkən, xidmət yerinə gedib-gələrkən və başqa hallarda hərbi xidmət başında sayılırlar.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 74-cü maddəsinin I bəndinə əsasən vətəne sədaqət müqəddəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 76-cı maddəsinin I bəndinə əsasən vətəni müdafiə hər bir vətəndaşın borcudur. Qanunla müəyyən edilmiş qaydada vətəndaşlar hərbi xidmət keçirlər.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin II bəndinə əsasən hər kəs dövlət orqanlarının, siyasi partiyaların, həmkarlar ittifaqlarının və digər ictimai birliklərin, vəzifəli şəxslərin qərar və hərəkətlərindən (yaxud hərəkətsizliyindən) məhkəməyə şikayət edə bilər.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 125-ci maddəsinin VII bəndinə əsasən məhkəmə icraatı həqiqətin müəyyən edilməsini təmin etməlidir.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 2.2.2-ci maddəsinə əsasən inzibati məhkəmə icraatı qaydasında inzibati orqanın üzərinə inzibati aktın qəbul edilməsi ilə bağlı müvafiq öhdəliyin qoyulmasına dair iddialara və ya inzibati orqanın hərəkətsizliyindən müdafiəyə dair iddialara (məcburetmə haqqında iddia) baxılır.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati

Prosessual Məcəlləsinin 33.1-ci maddəsinə əsasən məcburetmə haqqında iddia vasitəsi ilə iddiaçı onun arzuladığı inzibati aktı qəbul etmək vəzifəsini cavabdehin üzərinə qoymağı məhkəmədən tələb edə bilər.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 33.2-ci maddəsinə əsasən bu Məcəllənin 33.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qayda həm iddiaçının arzuladığı inzibati aktın qəbulundan cavabdehin tərəfindən imtina edildiyi hallara, həm də cavabdehin hərəkətsizliyi səbəbindən (hərəkətsizliyə qarşı iddia) inzibati aktın qəbul edilmədiyi hallara şamil olunur.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 35.1-ci maddəsinə əsasən, bu Məcəllədə başqa qayda nəzərdə tutulmamışdırsa, iddiaçının iddia ərizəsində inzibati aktın qəbul edilməsi və ya qəbul edilməsindən imtina olunması, yaxud inzibati orqanın hərəkəti və ya hərəkətsizliyi nəticəsində onun hüquqlarının və qanunla qorunan maraqlarının pozulduğunu əsaslandırdığı hallarda mübahisələndirmə haqqında, məcburetmə haqqında, öhdəliklərin icrası haqqında və müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə dair iddia mümkün sayılır.

Cənab Prezident! Hörmətli Vilayət Eyvazov!

Yuxarıda qeyd olunanları və Azərbaycan Respublikasının İPM-nin 35, 45-46-cı maddələrini rəhbər tutaraq Sizdən xahiş edirəm ki, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunları üzərinə mənə - İsmayilov Qamət Əcəbəli oğluna “Müharibə veteranı” adı və vəsiqəsinin verilməsi öhdəliyinin qoyulması barədə qərar qəbul edəsiniz”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Bakı metrosunda maliyyə labirinti

100 milyon manat haradadır?

“Bakı Metropoliteni” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində (QSC) aparılmış audit yoxlamaları zamanı bir sıra qeyri-müəyyənliklər aşkar edilib. Bu, əmlak və avadanlıqların qiymətləndirilməsi, eləcə də sərnəşindəşmə gəlirlərinin uçotu ilə bağlı bir sıra qeyri-müəyyənliklər ortaya çıxıb.

QSC-nin maliyyə sənədlərində qeyd olunur ki, dəyərşərtləşmə yoxlaması çərçivəsində bəzi əsas vəsaitlərin ədalətli dəyəri keçmiş dövrlərin satınalma qiymətlərinə əsasən hesablanıb, lakin bu aktivlərə dair sənədlər saxlanılmayıb.

Belə ki, 2018-ci ilədək alınmış və dəyərşərtləşmədən əvvəl ümumi balans dəyəri 75 milyon 85 min manat olan əsas vəsaitlərin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə silinmə xərcləri çıxılmaqla hesablanmış ədalətli dəyəri 28 min 597 min manat təşkil edib. Eyni zamanda, bəzi əmlak və avadanlıq obyektləri üzrə ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi mümkün olmayıb və həmin aktivlərin dəyəri 9 milyon 328 min manat xalis qalıq dəyəri səviyyəsində qəbul edilib.

Audit zamanı “Bakı Metropoliteni”nin sərnəşindəşmə üzrə gəlirlərinin tamlığı da qiymətləndirilib.

Gəlirlərin uçotu üçün istifadə olunan sistemin ümumi IT nəzarət mexanizmləri yoxlanılsa da, sistemin effektivliyi ilə bağlı kifayət qədər audit sübutu toplanmayıb. Bu səbəbdən, 31 dekabr 2024-cü il tarixinə başa çatın il üzrə 100 milyon 647 min manat məbləğində sərnəşindəşmə gəlirlərinin tamlığı təsdiq edilməyib.

Audit “Deloitte” beynəlxalq audit şəbəkəsinə daxil olan qurum tərəfindən aparılıb.

Vəzifə verdiyi şəxsi bir neçə gün sonra işdən çıxardı

Bir neçə gün əvvəl sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun əmisi oğlu Əli Mahmudovun Nizami Tibb Mərkəzinin təsərrüfat işləri üzrə direktor müavini vəzifəsinə təyin edilməsi ilə bağlı xəbər yayımlamışdıq.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, xəbər ictimailəşdikdən sonra Ə.Mahmudov işdən çıxarılıb. Bu barədə Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) icraçı direktoru Vüqar Qurbanov əmr imzalayıb.

Hələlik Əli Mahmudovun yerinə təyinat yoxdur.

Azərbaycanda cinayətkarlığın genişlənməsində narkotiklə bağlı hadisələrin xüsusi çəkisi var. Bu, son illərin rəqəmlərində də aydın şəkildə gözə çarpır. Belə ki, rəsmi açıqlamalara görə, 2015-ci ildə narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərin sayı 3156 idisə, 2020-ci ildə 5252-yə, 2024-cü ildə 8863-ə çatıb. Narkotiklə bağlı cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş şəxslərin sayı 2015-ci ildə 2521 nəfər idisə, 2020-ci ildə 4233 nəfərə, 2024-cü ildə 7245 nəfərə çatıb. 2024-cü ildə narkotiklə bağlı cinayət törədən 7245 nəfərin 4972-si işsiz və təhsilsiz, 2633 nəfəri isə əvvəllər cinayət törədən şəxslərdir. Onların 22,3 %-i 14-29 yaşlı gənclər, qalan əksəri isə 30 və yuxarı yaşda olanlardır.

Narkotiklə əlaqədar məhkum olunan şəxslərin sayı isə 2015-ci ildə 2489 nəfər idisə, 2020-ci ildə 3117 nəfər, 2024-cü ildə 7659 nəfər olub. 2024-cü ildə narkotik dövriyyəsi ilə bağlı məhkumların 5332 nəfəri müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum edilib. Bu, qeyd edilən istiqamət üzrə bütün məhkumların 70%-dir.

Statistikadan da göründüyü kimi, rəqəmlər vahiməlidir. Heç olmasa, narkotiklə bağlı cinayətlərin sayı azalarsa, bu özü də ümumi kriminal vəziyyəti yüngülləşdirər. Bu isə, bir mənalı olaraq, narkomaniya və narkoticarətin yolunun kəsilməsindən asılıdır.

Yeri gəlmişkən, bu günlərdə Azərbaycanda elektron siqaretlərin istifadəsi və satışının qadağan olunacağı haqda da xəbər verildi. Əlbəttə, burada əsas məqsəd insan sağlamlığına zərər verən vasitə və maddələrin kökünü kəsməkdir.

“Elə bir gün yoxdur ki, narkotik keçirilməsin”

“Narkotik vasitələrin dövriyyəsinə nəzarət edən qanundankənar qurumlar var ki, onlar bu prosesin inkişafında maraqlıdırlar”

Bu qanun layihəsi mütərəqqi addımdır, amma məsələ bununla yekunlaşmır. Bundan daha vacib olan narkomaniyanı bəsləyən narkoticarətin kökünü kəsməkdir. Hansı ki, bu mövzuya defələrlə toxunmuşuq. Bu dəfə isə millət vəkili Arzuxan Əlizadənin mövzu ilə bağlı fikirlərini öyrənməyə çalışdıq.

- Arzuxan bəy, Azərbaycanda elektron siqaretlərin qadağan ediləcəyi açıqlandı. İddia olunur ki, elektron siqaretlərin və onların komponentlərinin idxalı, ixracı, istehsalı, saxlanması, topdan və pərakəndə satışı və istifadəsi qadağan ediləcək. Bəs, bu prosesin mexanizmi hazırlanıb?

- Təbii ki, mexanizm işlənəcək. Hələ ki, birinci oxunuşda qəbul edilib. Mexanizm işlənəcək, ondan sonra qanun

qüvvəyə minəcək. Məsələ burasındadır ki, əslində, bu, insan sağlamlığına zərərli komponentlərin aradan qaldırılması ilə bağlı atılan növbəti addımdır. Bu baxımdan, təqdir edilən qərardır. Təbii ki, qərar qəbul ediləndən sonra onun işləmə mexanizmləri də paralel olaraq həyata keçiriləcək.

- Ümumiyyətlə, qadağadan sonra elektron siqaretlərin qaçaqmalçılıqla ölkəyə daxil olmasının qarşısını almaq üçün hansısa əlavə tədbirlər görülməkdir?

- Şübhəsiz ki, görülməkdir. Ölkəyə qanunsuz malların daxil olması hər zaman qarşısı alınan bir prosedir. Qanunla qadağan olunmuş komponentlərin, məhsulların ölkəyə girişinə qadağa qoyulursa, bununla bağlı da sərt tədbirlər görülür. Heç şübhəsiz ki, bu istiqamətdə də müvafiq addımlar atıla-

Millət vəkili Arzuxan Əlizadə:

“Məlumatlar var ki, ölkə daxilində də psixotrop maddələrin daha asan üsulla hazırlanması istiqamətində qanundankənar addımlar atılır”

caq.

- Qanun layihəsində elektron siqaret narkotik tipli məhsullardan hesab olunurmu?

- Xeyr, narkotik tipli məhsul hesab olunmur. Amma insan sağlamlığı üçün zərər verə biləcək komponent kimi qəbul edilir. Təbii ki, narkotik və psixotrop maddələrlə bağlı fərqli yanaşma var. Elektron siqaretlər bu kateqoriyadan deyil, amma sadəcə olaraq sağlamlıq üçün zərərli olduğu qənaətinə gəldiyi üçün bu addım atılıb.

- Yeri gəlmişkən, qonşu Gürcüstanda qanunsuz narkotik dövriyyəsinin qarşısının alınması, aşkarlanması və yolunun kəsilməsi üzrə Mərkəz yaradılacaq. Bu, Daxili İşlər Nazirliyi və Maliyyə Nazirliyinin birgə fəaliyyəti kimi təşkil olunacaq. Necə düşünürsünüz, bizdə də belə bir quruma ehtiyac varmı?

- Azərbaycanda narkotik vasitələrin və digər prekursorların dövriyyəsinin qarşısının alınması istiqamətində çox ciddi, sərt addımlar atılır. Və müvafiq qurumlarımız, xüsusilə də daxili işlər orqanları, əlaqədar qurumlar bu məsələlərlə bağlı kifayət qədər ciddi addımlar atmaqdadırlar. Hesab etmirəm ki, əlavə bir qurumun yaradılmasına ehtiyac olsun. Sadəcə olaraq, mövcud imkanlar daxilində proses diqqətlə nəzarətdə saxlanılır və Azərbaycanda narkotik vasitələrin idxalı, ixracı, digər məsələlərlə bağlı olduqca sərt təd-

birələr görülməkdədir. Hesab edirəm ki, müvafiq qurumlar bu istiqamətdə lazımı tədbirlər görməkdədirlər və başqa qurumun yaradılmasına ehtiyac yoxdur.

- Narkomaniya və narkoticarət cinayətkarlığa münbit şərait yaradır. Faktiki olaraq narkomaniyanı bəsləyən də narkoticarətdir. Narkomaniya “qara bazar”da saxlayan da narkotikin yaratdığı təsirə, çeşidinə görə yenilənməsidir. Əlbəttə, burada başqa amillər də var. Sizcə, konkret olaraq Azərbaycanda narkoticarəti, “qara bazar”ı bəsləyən narkotik kanallarını necə qurutmaq olar?

- Bu, əslində bütün bəşəriyyətin bəlasıdır. Digər ölkələrdə də bu sahədə ciddi problemlər var. Ölkəmizdə də bu problem olmamış deyil. Çox təəssüflər olsun ki, narkotik vasitələrin dövriyyəsinə nəzarət edən qanundankənar qurumlar var ki, onlar bu prosesin inkişafında maraqlıdırlar. Özlərinin biznes maraqları var. Və onlara qarşı nə qədər sərt mübarizə aparılırsa, onlar bir o qədər də əlavə yollar axtarmaqla, imkanlar əldə etməklə bu prosesi aparmaq istəyirlər. Müəyyən qədər də buna nail olurlar.

Qeyd etmək lazımdır ki, ölkədə narkotiklərin tam kökünü kəsmək mümkün olmayıb və çox təəssüflər olsun ki, bu prosesdə bizim cənub qonşumuz xüsusi olaraq canfəşanlıq göstərməkdədir. Elə bir gün yoxdur ki, İrandan Azərbaycana

İrandan Azərbaycana

“...onlara qarşı nə qədər sərt mübarizə aparılırsa, bir o qədər də əlavə yollar axtarmaqla, imkanlar əldə etməklə bu prosesi aparmaq istəyirlər”

narkotik vasitələrin keçirilməsi ilə bağlı hadisələrə şahidlik etməyə. Yeni üsullardan istifadə edirlər, dronlar vasitəsilə göndərilir, sosial şəbəkələr üzərindən bu prosesi yönəldirlər. Və məlumatlar var ki, ölkə daxilində də psixotrop maddələrin daha asan üsulla hazırlanması istiqamətində hansısa qanundankənar addımlar atılır. Bütün bunların qarşısı, təbii ki, alınmalıdır. Müəyyən qədər alınır. Bir daha qeyd edirəm ki, o prosesi tam olaraq kökündən önlemek mümkün olmayıb, amma bu, bütövlükdə təkə hüquq-mühafizə orqanlarının işi olmamalıdır. Hesab edirəm ki, cəmiyyət də prosesin qarşısının alınması üçün bu məsələdə ciddi addımlar atmalıdır. Maarifləndirici tədbirlər görülməlidir, gənclərin zərərli vərdislərdən kənar olması üçün mütləq mənada maarifləndirici işlər aparılmalıdır, istər təhsil müəssisələrində, istər ailələrdə. Yəni bütövlükdə bizim hər birimizin vətəndaş məsuliyyəti olmalıdır ki, gələcək narkotiklərdən qorunmaq üçün ən böyük zərbə ola biləcək narkotik vasitələrin istifadəsi və dövriyyəsi məsələlərində hüquq-mühafizə orqanlarına da öz dəstəyimizi ifadə etmiş olaq. Ən əsası da gənclərimizi, cəmiyyətimizi bu zərərli vərdisdən tam olaraq kənarlaşdırmaq.

- **Sizin sözlünüze qüvvət olaraq deyim ki, bu günlərdə sosial şəbəkələrdə bir valideyin övladına narkotik təklif edilməsi ilə bağlı məlumat paylaşmışdı...**

- Təəssüflər olsun, belə hallar kifayət qədər çoxdur. Xüsusilə də cənub qonşumuz bu məsələdə olduqca ciddi canfəşanlıq göstərməkdədir. Çox təəssüflər olsun ki, İrandan Azərbaycana yanlış dini təfəkkürlə yanaşı, eyni zamanda narkotik vasitələrin transferinin də şahidi oluruq. Bu, illər boyu davam etməkdədir. Nə qədər qarşısı alınsa da, bir o qədər yeni yollar axtarırlar, tapırlar. Xüsusilə də bizim cənub regionlarımızın bir çoxunda

“Elektron siqaretlərin qadağan olunması insan sağlamlığına zərərli komponentlərin aradan qaldırılması ilə bağlı atılan növbəti addımdır”

gənclərin zərərli vərdislərə cəlb olunmasına şahidlik etməmişik.

Bir daha deyirəm ki, biz cəmiyyət olaraq hər birimiz toparlanmalı, zərərli vərdislərdən insanımızı, xüsusilə gənclərimizi qorumalıyıq.

- **Qeyd etdiyimiz kimi, narkomaniya və narkotikarət kriminala münbit şərait yaradır. Bu fonda ölkəmizdə narkomaniya və narkotikarətin genişlənməsi ilə bağlı cinayətlərin sayının artması da baş verir. Narkomaniya-narkotikarətlə cinayətkarlığın genişlənmə tendensiya-sının arasındakı əlaqəni necə kəsmək olar? Məsələn, Avropa öz praktikasında kannabisin tibbi bitki kimi apteklərdə satışına icazə verir, bəzi dekriminallaşdırma addımları atır. Sizcə, biz nə sə edə bilərik?**

- Müxtəlif ölkələrdə fərqli yanaşmalar var. Deyək Niderlandda, ya elə bizim qonşu ölkə olan Gürcüstanda müəyyən qədər bu məsələdə yumşal-

“Hesab edirəm ki, cəmiyyət də prosesin qarşısının alınması üçün bu məsələdə ciddi addımlar atmalıdır. Maarifləndirici tədbirlər görülməlidir, gənclərin zərərli vərdislərdən kənar olması üçün mütləq mənada maarifləndirici işlər aparılmalıdır, istər təhsil müəssisələrində, istər ailələrdə. Yəni bütövlükdə bizim hər birimizin vətəndaş məsuliyyəti olmalıdır ki, gələcək narkotik vasitələrin istifadəsi və dövriyyəsi məsələlərində hüquq-mühafizə orqanlarına da öz dəstəyimizi ifadə etmiş olaq”

malar var. Marixuana və bəzi daha az təsirə malik olan narkotik vasitələrdən icazəyə imkanlar tanınıb. Hesab edirəm ki, bu, çıxış yolu deyil. Ümumilikdə bu kifayət qədər zərərli vərdisdur. Zərərli vərdisdən Azərbaycan insanını qorumaq üçün daha sərt tədbirlərin görülməsinə ehtiyac var. Mən bu qənaətdəyəm. Təbii ki, bu, Azərbaycan qanunvericiliyində həm də cinayət əməli hesab olunur. Narkotik vasitələrin dövriyyəsi və satışı, eləcə də istifadəsi, elə bu baxımdan qa-

nunvericiliyin sərt tələblərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində addımlar atılması daha düzgün olar, nəinki hansısa yuşalmaya getmək. Yumşalmaya getmək, hesab edirəm ki, çox ağır fəsadlarla müşayiət oluna bilər. Bu baxımdan, Azərbaycan cəmiyyətində birmənalı olaraq sərt tədbirlər görülməsinə ehtiyac var.

- **Narkotik cinayətləri ilə (istifadəsi, satışı, narkotikin təsiri altında cinayətlər törətməsi vəs.) əlaqədar məhkum olunan şəxslərin**

sayı ilbəl artır. Məsələn, narkotiklə əlaqədar məhkum olunan şəxslərin sayı 2015-ci ildə 2489 nəfər idisə, 2020-ci ildə 3117 nəfər, 2024-cü ildə 7659 nəfər olub. Hətta narkotikin ailə-daxili cinayətlərə də səbəb olduğuna mediada rast gəlik. Bu məsələ həbsxanalarda da yüklənməsinə səbəb olur. Əlbəttə, Prezidentin amnistiya təşəbbüsü icra olunduqdan sonra bu sahədə mövcud olan problemlər qismən aradan qalxacaq. Lakin bu da müvəqqəti xarakter daşıyır. Siz bu problemin birdəfəlik həllini necə görürsünüz?

- Bir daha qeyd edirəm ki, qanunvericiliyin sərt tələblərindən çıxış edərək, həmin şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsinə şahidlik edirik. Amma bunlar kifayət deyil. Təkcə qadagılarla bunun qarşısını almaq mümkün deyil. Burada bütövlükdə cəmiyyətin bütün komponentləri işə düşməlidir. Deyə ki, ictimai-siyasi sektorda olan şəxslər, vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri, KİV-lər, eləcə də təlim-tərbiyə müəssisələrində müəllimlərimizdən tutmuş prosesə təsir etmək imkanı olan digər şəxslər cəmiyyətdə maarifləndirmə aparmalıdırlar. Narkotikin olduğu zərərli olduğunu diqqətə çatdırmaqla bu beladan qurtarmaq üçün insanlarımız çox ciddi hərəkətə gəlməlidirlər. Mən də o statistik məlumatlarla tanışam. Təəssüflər olsun ki, son dövrdə narkotik vasitələrlə bağlı məhkum olunmuş şəxslərin sayı kifayət qədər ciddi səviyyədə artmaqdadır. Amma, eyni zamanda, bunun zərərli vərdiş olmasıyla bağlı da cəmiyyətdə fikir formalaşmaqdadır. Bununla bağlı müalicə müəssisələri də var, o cümlədən qeyri-dövlət sektorunda olan müalicə mərkəzləri formalaşmaqdadır. Zamanında müəyyən qədər narkotik vasitələrdən istifadə edən, sonradan zərərli vərdiş olduğunu bilən bir çox gənclərimiz də var ki, o mərkəzlərin açılmasında, fəaliyyət göstərməsində xüsusi rola malikdir. Bu gün həmin mərkəzlər fəaliyyət göstərməkdədir. Hesab edirəm ki, maarifləndirmə ilə, insanları bu zərərli vərdisdən çəkinməyə çağırmaqla, əyani olaraq sübutlar göstərilməklə gənclərimizi bu zərərli vərdisdən uzaqlaşdırmaq istiqamətində hər birimiz öz imkanlarımız daxilində təbliğat aparmalıyıq. Görünən bundan ibarətdir ki, təkə qadagılarla, məsuliyyətə cəlb etməklə bu belanın qarşısını almaq mümkün olmur.

Söhbətləşdi:
Ülviyyə ŞÜKUROVA

Rusoya ordusunun generalı Moskvada öldürüldü

Fanil Sarvarov "Kia Sorento" markalı avtomobilinə minəndən bir qədər sonra avtomobil partlayıb

Moskvada avtomobildə partladılan şəxs Rusiya Silahlı Qüvvələrinin general-leytenantı Fanil Sarvarov olub. Rusiya mediasının yazdığına görə, Moskvada Rusiya Silahlı Qüvvələrinin general-leytenantı Fanil Sarvarov sui-qəsd edilib. Partlayış yaşayış binasının həyatında baş verib. O, "Kia Sorento" markalı avtomobilinə minəndən bir qədər sonra avtomobil partlayıb. Sarvarov nəqliyyat vasitəsindən çıxarılıb. O, çoxsaylı qəlpə yaraları və sınıq xəsarətləri alıb və ağır vəziyyətdə xəstəxanaya yerləşdirilib. Lakin onun həyatını xilas edə bilməyiblər.

İlkin məlumatlara görə, sürücü oturmağının altına əldəqayırma partlayıcı qurğu qoyulub. Qeyd edək ki, hadisə şəhər saat 06:55 radələrində Moskvanın cənubunda, Orexovo-Borisovo rayonunun Yasenevaya küçəsində baş verib. Sürücü avtomobilə əyləşərək cəmi bir neçə metr hərəkət edə bilib.

Partlayış nəticəsində ətrafdakı azı 7 avtomobilə ziyan dəyib. Rusiya İstintaq Komitəsi faktla bağlı cinayət işi açıb. Hadisə yerində kriminalistlər və istintaq qrupları işləyir, partlayışın dəqiq səbəbləri və motivləri araşdırılır.

General Sarvarovun 56 yaşı olub. O, Çeçenistanda, Suriyada və Ukraynadakı müharibələrdə iştirak edib. Son zamanlara qədər Rusiya Baş Qərargahında idarə rəisi vəzifəsini tutub. İlkin versiyaya görə, partlayış Ukrayna xüsusi xidmət orqanlarının əməlidir.

Ukrayna Rusiyanın ən böyük neft terminallarından birinə hücum etdi

Ukraynanın hücum dronları dekabrın 21-dən 22-nə keçən gecə Rusiyanın Krasnodar diyarı ərazisində "Tamannefteqaz" dəniz neft terminalına hücum edib. Bu barədə "RBK-Ukrayna" Ukrayna Baş Kəşfiyyat İdarəsinə istinadən məlumat yayıb.

Məlumatla görə, endirilən zərbələr nəticəsində neft terminalı avadanlıqları, mayeləşdirilmiş qaz terminalı və liman infrastrukturunu zədələyib, nəticədə genişmiqyaslı yanğın baş verib. Ukrayna Baş Qərargahından bildirilib ki, partlayışlar nəticəsində boru kəmərləri, iki körpü və iki gəmi zədələyib. Yanğın 1 min kv.m sahəni əhatə edib. Bundan əlavə, rezervuar parkı ərazisində yanğın baş verib.

Həmçinin Ukrayna istehsalı olan raket vasitəsilə Yelenovkada (Donetsk vilayəti) 92-ci çay katerləri briqadasının üzən vasitələrinin müvəqqəti bazası vurulub. Nəticədə yanğın başlayıb. Bundan başqa, Ulan-Udedə motoatıcı alayın sursat anbarı da məhv edilib.

Rusiya ordusunun qırıcı təyyarələri məhv edildi

Xüsusi əməliyyat nəticəsində Rusiyanın Lipetsk şəhərindəki hərbi aerodromda Su-27 və Su-30 təyyarələri məhv edilib.

Bu barədə "RBC-Ukrayna" Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin Baş Kəşfiyyat İdarəsinin "Telegram" kanalına istinadən məlumat yayıb.

Qeyd olunur ki, Rusiyanın Ukraynaya qarşı müharibədə istifadə etdiyi iki qırıcının dəyəri təxminən 100 milyon ABŞ dollarına bərabərdir.

"Kupyanski alan" rus generalla bağlı müəmma

Rusiya ordusunun yüksək rütbəli general-polkovniki Sergey Kuzovlyevlə bağlı yayılan məlumatlar Kremlin hərbi-siyasi elitasında ciddi gərginliyin hökm sürdüyünü göstərir.

Noyabrın 20-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin hərbi forma geyinərək "Qərb" hərbi qruplaşmasının komanda-qərargah məntəqələrindən birində toplantı keçirib.

Xatırladaq ki, görüşdə Rusiyanın "Cənub" və "Qərb" hərbi qruplaşmalarının komandirləri döyüş meydanındakı vəziyyətlə bağlı Putinə ardıcıl məruzələr ediblər.

Həmin məruzələrdən biri xüsusilə diqqət çəkib. General-polkovnik Sergey Kuzovlyev Putinə Kupyansk şəhərinin tamamilə Rusiya Silahlı Qüvvələrinin nəzarətində olduğunu bildirib. Bu açıqlama Kremlin rəsmi ritorikasına tam uyğun gəlsə də, sonrakı hadisələr məruzənin reallığı əks etdirmədiyini üzə çıxarıb.

Bir müddət sonra Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski şəxsən Kupyanska səfər edib. Bu addım Rusiya rəhbərliyini, xüsusilə də Putini beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında çətin vəziyyətə salıb. Zelenskinin səfəri həm Ukraynanın həmin istiqamətdə mövqelərinin möhkəm olduğunu nümayiş etdirib, həm də Rusiya ordusunun verdiyi rəsmi hesabatların etibarlılığına ciddi zərbə vurub.

Hadisələrin xronologiyası isə diqqətçəkicidir:

9 dekabrda Kupyanskla bağlı məruzə edən general-polkovnik Sergey Kuzovlyevin təltif olunduğu bildirilir;

12 dekabrda Volodimir Zelenski Kupyanska səfər edir;

Putinə yanlış məruz edən Kuzovlyevin öldürüldüyü iddia olunur

Zelenskinin səfərindən bir neçə gün sonra Kuzovlyevin ölümü ilə bağlı məlumatlar yayılır;

Bir neçə gün əvvəl Zelenski özü də açıqlama verərək, "çox güman ki, həmin general artıq sağ deyil" deyə bildirib.

Ekspertlər qeyd edirlər ki, dövlət başçıları belə bəyanatları, adətən, kəşfiyyat qurumlarının dəqiqləşdirilmiş məlumatlarına əsaslanaraq səsləndirirlər. Bu isə Kuzovlyevin taleyi ilə bağlı iddiaların təsadüfi olmadığını göstərir.

Rəsmi Moskva general-polkov-

nikin ölümü ilə bağlı hər hansı aydın açıqlama verməyə də, baş verənlər Rusiya hərbi-siyasi rəhbərliyi daxilində ciddi məsuliyyət savaşı və dəxli təzyiqlərin artdığını göstərir. Analitiklərin fikrincə, cəbhədə real vəziyyətlə Kremlin gözləntiləri arasındakı fərq artdıqca, bu cür "günaahkar axtarışı" halları daha da çoxala bilər.

Hadisə bir daha sübut edir ki, Ukrayna müharibəsində yalnız cəbhədə deyil, Kremlin kabinetlərində də təhlükəli mübarizə gedir.

RƏŞAD

"Ukraynada sülh olmaya bilər"

ABŞ vitse-prezidenti: "Danışıqlarda əsas maneə budur..."

Donetsk vilayəti Kiyev və Moskva arasında danışıqlarda əsas maneə olaraq qalır və Ukrayna bölgədən mümkün geri çəkilməni ciddi təhlükəsizlik təhdidi və "dahaşətli ərazi güzəştli" kimi görür.

Bunu ABŞ vitse-prezidenti J.D. Vens "UnHerd"-ə verdiyi müsahibədə deyib.

"Düşünürəm ki, ruslar həqiqətən Donetsk üzərində ərazi nəzarəti istəyirlər. Ukraynalılar bunu öz təhlükəsizliklərinə ciddi təhdid kimi görürlər, baxmayaraq ki, onlar şəxsi söhbətlərdə Donetskə itirəcəklərini etiraf edirlər. Lakin bu, bir il və ya daha uzun müddətə baş verə bilər. Beləliklə, bu ərazi güzəştli - daha doğrusu, bu dahaşətli ərazi güzəştli - danışıqlarda ciddi bir maneədir", - deyə vitse-prezident izah edib.

Vens hesab edir ki, ABŞ Rusiya və Ukraynanın bütün məsələlə-

ri masaya gətirməsində irəliləyiş əldə edib: "Əvvəlcə hər kəs vəziyyəti bir az qarışdırır, uydurma məsələlərin arxasında gizlənir, kartlarını masaya qoymur. Bunu çətin danışıqlarda bütün tərəflərdə görürsünüz. Son bir neçə həftə ərzində isə biz gördük ki, ukraynalıların və rusların nəyin qətiyyəni müzakirə olunmayan və nəyin tamamilə müzakirə edilə bilən məsələlər ol-

duğuna dair real anlayışı var".

Vens həmçinin Ukrayna ilə Rusiya arasında sülh sazişinin tezliklə əldə ediləcəyi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik olduğunu vurğulayıb: "Düşünürəm ki, irəliləyiş əldə etmişik, amma bu gün burada oturaraq, münaqişənin sülh yolu ilə həllinə nail olacağımızı qəti şəkildə deməzdim. Bunun baş vermə ehtimalı böyükdür, amma baş verməməsi üçün də ciddi bir ehtimal var".

Siyasətçi əlavə edib ki, Rusiya və Ukrayna son aylarda "xoş niyyətlə" danışıqlar aparıblar və ABŞ böhranın sülh yolu ilə həlli üçün səylərini davam etdirəcək.

Onun dediyinə görə, Donbasdan başqa, danışıqlara Zaporijye Atom Elektrik Stansiyasına birgə nəzarət, Ukraynadakı etnik rusların və Rusiyadakı ukraynalıların vəziyyəti, eləcə də Ukraynanın yenidən qurulması da daxildir.

KƏNAN

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Gənc nəslin milli mənlük
şüurunun inkişaf etdirilməsi və
vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

Qloballaşmanın sürətləndiyi, mədəni sərhədlərin zəiflədiyi bir zamanda gənclərin öz milli kimliyini qoruyub saxlaması daha çətin, eyni zamanda daha vacib hala gəlmişdir. Milli şüurun formalaşması təsadüfi proses deyil; bu, uzun illər ərzində mərhələli şəkildə inkişaf edir. Gənclərin ailədə aldığı tərbiyə, gördüyü davranış nümunələri onun dünyagörüşünün təməlini təşkil edir. Valideynlərin ana dilinə, milli simvolları, adət-ənənələrə münasibəti uşaqların daxili dəyərlər sistemində birbaşa təsir göstərir. Ailədə vətənə sevgi hissi təbii və səmimi şəkildə aşılındıqda, bu duyğu övladlarımızın şəxsiyyətinin ayrılmaz hissəsinə çevrilir.

Ümumiyyətlə, gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi xüsusilə indiki dövrdə hər bir dövlət və cəmiyyət üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Burada isə bir neçə faktor mühüm sayılır. Məsələn, təhsil mühiti məktəblilərin, yeniyetmə və gənclərin milli mənlük şüurunun möhkəmlənməsində mühüm rol oynayır. Odur ki, məktəb və digər təhsil müəssisələri gənclərə yalnız bilik verməklə kifayətlənməməli, onları milli və mədəni dəyərlər ruhunda yetişdirməlidir. Hər bir gəncin öz bilik və bacarığını inkişaf etdirməsi dövlətin, xalqın həyat yolunu daha dərinləndirən anlamasına şərait yaradır.

“Vətənpərvərlik” anlayışı çox vaxt hansısa hadisələrə nəzərən ortaya çıxır. Lakin, əslində, bu hiss gündəlik həyatda özünü göstərməlidir. Vətəni sevmək - onun inkişafına töhfə vermək, cəmiyyət qarşısında vicdanlı olmaq, məsuliyyətli davranmaq və ümumi dəyərləri qorumaq deməkdir. Hər bir gənc başa düşməlidir ki, təhsilli, savadlı və əxlaqlı bir vətəndaş olmaq da vətənə xidmətin ən dəyərli formalarından biridir.

Əminliklə qeyd edə bilərik ki, milli mənlük şüurunun inkişafında mədəni irsin rolu da danılmazdır. Milli musiqi, xalq yaradıcılığı, adət-ənənələr və mədəni dəyərlər gənclərin duyğu dünyasını zənginləşdirir və onlarda aidiyyət hissinə gücləndirir. Bu irslə tanış olan gənc yalnız keçmiş deyil, eyni zamanda gələcək nəsillər qarşısında da məsuliyyət daşıdığını anlayır.

Hər bir toplumun, cəmiyyətin ümumi mədəni-psixoloji mühiti də

“Milli mənlük şüuru təkcə ideoloji anlayış yox, həm də psixoloji dayaq funksiyası daşıyır”

gənclərin vətənpərvərlik hisslərinə təsir göstərir. Əgər gənc ədalətli, dəyərlərə hörmət edən bir cəmiyyətdə yaşayırsa, onda dövlətə və xalqına inanmağa daha güclü olur. Böyüklərin davranışı, ictimai məsuliyyəti və mövqeyi gənclər üçün canlı nümunə rolunu oynayır. Sözlə deyil, əməl ilə göstərilən vətənpərvərlik gənclərin düşüncəsində daha dərin iz buraxır.

Onu da xüsusi olaraq qeyd etməliyik ki, gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi davamlı və çoxşaxəli bir prosesdir. Bu proses sevgi, anlayış, düzgün tərbiyə və sağlam cəmiyyət mühiti üzərində qurulmalıdır. Yalnız bu halda gənclər öz milli kimliyini qoruyan, vətəninə bağlı və gələcəyin məsuliyyətini daşımağa hazır olan vətəndaşlar kimi formalaşmağa bilirlər.

Əlbəttə, gənclərin milli mənlük şüurunun formalaşmasında tənqidi düşüncə bacarığının inkişafı da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Milli şüur yalnız qəbul edilən məlumatlarla deyil, düşünlülərək mənimsənilən dəyərlərlə möhkəmlənir.

Gənc hadisələr ardıcıl izlədikdə, səbəb-nəticə əlaqələrini qura bildikdə, milli mövqeyini daha şüurlu şəkildə müəyyənləşdirir. Bu, onu həm təsadüfi təsirlərdən qoruyur, həm də milli dəyərlərə kor-koranə deyil, anlayaraq bağlanmasına şərait yaradır.

Bir sözlə, gənc nəslin vətənpərvərlik hisslərinin dərinləşməsində məsuliyyət anlayışı ön plana çıxır. Məsuliyyət yalnız şəxsi həyatla məhdudlaşmır, ictimai davranışda da özünü göstərir. Müsbət davranışlar gəncin dövlətə və cəmiyyətə olan bağlılığını real müstəviyə keçirir. Gənclər başa düşməlidir ki, fərqli düşüncələrə və baxışlara baxmayaraq, ortaq dəyərlər cəmiyyəti birləşdirir.

yalnız emosional bağlılıq deyil, düşüncə, davranış və məsuliyyət bütövlüyü kimi dərk edilməlidir. Bu bütövlük formalaşdıqda, gənclər öz milli kimliyini qoruyan, eyni zamanda müasir dünyanın tələblərinə cavab verən yetkin vətəndaşlar kimi cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevrilirlər.

Məsələ ilə bağlı klinik psixoloq, psixoterapevt İlkin Kazımlı ilə də həmsöhbət olduq. Onun fikrincə, gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi psixoloji baxımdan insanın kimlik formalaşması prosesi ilə birbaşa əlaqədardır:

“Yeniyyətçilik və gənclik döv-

Psixoterapevt hesab edir ki, ailə və təhsil sistemi bu prosesdə həlledici rol oynayır:

“Ailədə uşağın fikrinin dinlənilməsi, tarixin travmatik yox, şüurlu şəkildə ötürülməsi, milli dəyərlərin zorakı deyil, izahlı formada aşılması psixoloji sağlamlığın əsas şərtləridir. Məktəblərdə isə vətənpərvərlik sadəcə dərs mövzusu kimi deyil, davranış mədəniyyəti, sosial məsuliyyət və kollektiv dəyər anlayışı kimi təqdim olunmalıdır.

Digər mühüm məqam gənclərə tənqidi düşüncə bacarığının qazandırılmasıdır. Sağlam milli mənlük şüuru kor-koranə itaət yox, dərk olunmuş bağlılıq deməkdir. Psixoloji cəhətdən yetkin

Psixoterapevt İlkin Kazımlı: “Vətənpərvərlik təhlükəsizlik, ədalət və mədəni bağlılıq üzərində qurulan dərin emosional münasibətdir”

rü fərdin “mən kiməm?”, “haraya aidəm?” suallarına cavab axtardığı ən həssas mərhələlərdir. Bu mərhələdə milli kimliyin sağlam şəkildə təqdim olunması gəncin daxili dayaq nöqtələrinin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Psixoloji təcrübədə tez-tez müşahidə edirik ki, kimlik böhranı yaşayan gənclərdə aidiyyət hissinin zəifləməsi, gələcəyə inamsızlıq və emosional boşluq yaranır. Məhz bu nöqtədə milli mənlük şüuru təkcə ideoloji anlayış yox, psixoloji dayaq funksiyası daşıyır. Gənc insan öz kökünü, tarixini və mədəni dəyərlərini dərk etdikcə, özünü təsadüfi yox, mənalı bir bütövlük parçası kimi hiss edir”.

İlkin Kazımlı deyir ki, vətənpərvərlik psixoloji baxımdan qorxuya və ya təzyiqə əsaslanan bir hiss deyil: “Əksinə, bu, təhlükəsizlik, ədalət və mədəni bağlılıq üzərində qurulan dərin emosional münasibətdir. Uşağa və gəncə “vətəni sevməli-sən” demək kifayət etmir; o, vətəni seviləsi edən davranışları, münasibətləri və sosial mühiti görməlidir. Əgər gənc ölkəsində ədalətin mövcudluğunu, zəhmətin qiymətləndirildiyini və insanın dəyərli olduğunu hiss edərsə, vətən sevgisi onda süni yox, təbii şəkildə formalaşır”.

fərd vətəninə ideallaşdırmaqla yanaşı, onun problemlərini görə, məsuliyyət hissi ilə yanaşan və dəyişmək istəyən insandır. Bu yanaşma vətənpərvərliyi passiv duyğudan aktiv vətəndaş mövqeyinə çevirir”.

İlkin Kazımlı onu da vurğuladı ki, müasir dövrdə globallaşma və informasiya axınının sürəti gənclərin kimlik formalaşmasını daha da mürəkkəbləşdirir: “Bu şəraitdə milli kimliyi qorumağın yolu onu qapalı və sərt çərçivəyə salmaq deyil, müasir dünyaya uyğun, çevik və dəyər əsaslı şəkildə təqdim etməkdir. Gənc həm dünyaya açıq ola bilməli, həm də öz milli köklərini itirməməlidir. Bu balans psixoloji sağlamlığın əsas göstəricilərindən biridir.

Nəticə etibarilə demək olar ki, vətənpərvər gənc tərbiyə etmək üçün ilk növbədə emosional cəhətdən sağlam, özünə güvənən, dəyərini bilən və gələcəyini bu ölkədə görə bilən fərdlər yetişdirmək lazımdır. Çünki vətəni sevən insan onu qorxu ilə yox, məsuliyyətlə; məcburiyyətlə yox, şüurla; şüarlarla yox, əməli davranışlarla sevir. Sağlam vətənpərvərlik məhz bu nöqtədə başlayır”.

“Hürriyyət”

(Əvvəli səh. 5-də)

Rusiya hərbi kontingentinin Azərbaycan ərazisini müharibə-siz, itkisiz və Bakı tərəfindən müəyyən edilmiş qrafik çərçivə-sində tərk etməsi həmin modelin nadir və uğurlu nümunəsidir. Təkcə Şuşa Zirvəsində mövqelənmə deyil, ardınca Fərrux və Qırxqız yüksəkliyi, daha sonra Kəlbəcərin neytral ərazilərində 12-14 sentyabr əməliyyatları, kulminasiyada hərbi qüvvələri əvəz edən yumşaq güc siyasəti-Xankəndi-Laçın yolunun dinc etirazçılarla tutulması, nəhayət, Topxanadan başlayan savaşın elə orada da bir günlük Xankəndi blits-kriqi ilə başa çatması 1962-nəfərlik rus hərbi birləşmələrinə heç bir alternativ saxlamadı. 1-ci Pyotrdan sonra Qafqazda belə qalaqurma və hərbi taktika olmamışdı. Siyasi strategiya düzgün qurulanda ordu Birinci Şəxsin planlarını doğrulda bilir. Xarici orduları torpaqlarımızdan belə çıxararlar, cənablar!

Tarix göstərir ki, çarizm dövründə rus imperiyası, XX əsrin əvvəllərində ingilis hərbi kontingenti, sovet dövründə Qızıl Ordu və sonradan Qarabağda hərbi cinayətlərdə iştirak edən alaylar regionda kaos üzərində qərar tutublar, yeni müdaxilələrə də ona görə imkan qazanıblar. İlk dəfədir ki, xarici hərbi qüvvələr Azərbaycandan güclü, qalib və suveren dövlətin siyasi iradəsi ilə bərabər, məhz Zəfərin nəticəsində çıxarılır. Tarixdə ikinci belə nümunə olmayıb!

İmperiyalar ordularla gəlir, iradə ilə gedir. Qılıncla açılan qapını yalnız ağıl saxlaya bilər. Torpağımız üzərində qərar verən artıq başqası deyil. Bəli, real müstəqillik xarici hərbi mövcudluğun sıfırlanması ilə ölçülür.

Qalibin qazandığı suverenlik, müharibəsiz çıxan orduların yeni tarixi belədir, dərjəvaların geri çəkildiyi yer Azərbaycandır, Qələbədən sonra da döyüşən liderliyin yeni nümunəsidir. Savaşı qazanmaq yetmir, gərək elə sülh qurasan ki, tarixi reallığı dəyişə bilsin. Linkolndan Şuşaya gələn yol, Çörçilin müharibəsi, Ruzveltin nizami və Əliyevin Qələbəsi zaman fərqi ilə vahid xətdə birləşir.

Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan-İsrail-TDT xətti klassik blok deyil, "funksional təhlükəsizlik alyansı" kimi xarakterizə oluna bilər. Regionda daimi hərbi mövcudluq yaranmır, lakin istənilən müdaxilənin qarşısı sərt şəkildə alınır.

İlham Əliyev içində əzab dağı olan milləti döşündə Şuşağ təsvirli 70 min ordenlə əvəzləyib, düşmənin medallarını isə dəmir parçasına çevirib.

Ali Baş Komandanın ən böyük mükafatı tarixdə qazandığı addır. O, 3 əsrlik əcdadlarımızın arzularını, ideallarını gerçəkləşdirən liderdir. İndi başqa xalqların əsatirlərinə həsrətlə və həsədlə baxmırıq, əksinə türk, islam və ədalət istəyən bəşər övladları bizim qələbəmizlə qürur duya bilər.

İkinci dünya müharibəsindəki qəhrəmanlığımızı öymək üçün hamı deyirdi-bizim oğullar Qafqazdan Berlinədək şərəfli döyüş yolu keçiblər. Lakin işğal olunan torpaqlara-Savalandan Ağdama, Qubadliya, Füzuliyə gedə bilmə-

mək millətin keçmiş hekayələrini ləkələyirdi. Biz indi istənilən alman şəhərinə Zəngilandan, Füzulidən uça bilərik. Torpaqlarımız kimi hava məkanımız da azaddır, təyyarələrimiz bayraqların açdığı yolu gedir.

Şuşanın azad olunduğu gün Ulu Öndərə qələbə raportu verən rəhbər indi quruculuğun, qayıdışın hesabını verir.

Hərbi taborları tikinti və inşaat batalyonları əvəzləyir, onları əməyə, ocağa və gələcək yaşayış məskənlərinə daşıyır, hər vətəndaşın evinin nümunəsində milyonlarla çirəq yandırır, Yeni Vətən qurur!

Prezidentin Qarabağa səfərləri təkcə infrastruktur hadisəsi, yaxud digər bölgələrindəki təqdimatlarla eynigüclü hadisə deyil, daha böyük ölçüdə, dünyaya və xalqımıza verilən yeni mesajdır-biz qayıtmışıq, özü də əbədi dönmüşük və təkcə binalar inşa etmirik, həm də siyasi gələcəyimizi tikirik, tarixi-milliyaddaşı oyadıırıq və mənəvi-mədəni dirçəlişə nail oluruq.

On illərin humanitar fəlakətləri və məhrumiyyətləri fonunda Prezident psixoloji-mənəvi reabilitasiya aparır, Qarabağı özü boyda yeni milli kimlik platformasına çevirir. Məsələn, Şuşa mədəni pasport kimi minillik tarixə malikdirsə, dövlət rəhbəri hər addımında çoxxəsrlik qan yaddaşını tərpədir, hər repertuar nümunəsində o ərazilərdə itirilən maddi-mədəni irsini və mənəvi keçmişini qaytarır.

İndinin qəhrəmanı fəhlədir, iş icraçısıdır, layihə başçısıdır. Xüsusi təyinatlılıq yalnız silahlı hərbi birləşmə deyil, çətin relyefdən keçən, dəmir karkaslarla elektrik stansiyaları quran, azad torpaqlara aydınlıq və işıq bəxş edən, yaxud, yerin bətnini minasızlaşdırıb ora təhlükəsiz həyat qaytaran, taxıl zəmilərində nemətlər yaranlardır. İndi mükafatı bənnaya, dağları aşan elektrikə və əli qabarıq, alnı açıq mühəndisə vermək gərəkdir.

Qarabağın gələcəyinə münasibətdə millətimizin vahid baxışı var, yəni, azad edəndə də, quranda da xalqın iradəsi əsasdır.

Ağdamda 76 yaşlı müəllimə İndi prezidentin görüşü çox təsirli idi. Ulu Öndərin dəfələrlə ziyarət etdiyi, açılışlarında olduğu yüz-lərlə binanın, el bayramlarının hər

birini təkrar xalqa qaytarmaq, yaşıatmaq müharibədəki qəhrəmanlıqlar qədər müqəddəsdır, çünki millətin gələcəyi uğur keçmişini qorumaqdan keçir. Müəllimə deyir ki, yaşdırları artıq həyatda yoxdur, lakin doğma ocağına yetirmələri ilə birlikdə qayıdıb.

Bəli, müharibə erası bitib, prezident sülh əsrini-Yeni Qalib yüz ili başladır. Liderin yeni Qarabağ siyasəti təkcə tikinti deyil, həm də azad torpaqları ölkənin siyasi gələcəyini qurmağa yönəltməsidir. Şuşa mədəniyyətdən çox siyasi paytaxta çevrilir, dövlət protokolu ilə qarşılanan xarici ölkə başçıları Azərbaycanı yeni ünvanla tanıyır, qəbul edir, hesablaşırlar.

Bütün tribunlarda yalnız işğaldan danışan xalq artıq yoxdur.

Gələcəyin təməlləri Qarabağda formalaşır, çünki son iki əsrdə ora dağıdıcılıq məkanı olub. Şuşa haqqında yazılan əsərlər ötən yüzildən indiyədək xalqların faciələrini özündə daşıyır-hər pəncərədən yalnız hüzn yağır, imperiyaların qırdığı acı talelər danışır.

İndi əksinə, Qarabağ harmoniyaya xidmət edir. Təmizlənən torpaq deyil, zərərsizləşdirilən dövlətçiliyimizin altına qoyulan minalardır. Yeni qəsəbə və kəndləri salanların korrupsiyaya uğraması iddiaları təsdiqlənsə belə, tikilən Yeni Həyatın - Yeni Yüz İlin qarşısında çox bəsit faktlardır. Qarabağı oğurlamaq mümkün deyil!

Xankəndini könüllü, dinc tərk edənlər İrəvanda hakimiyyəti yıxmaq planına uyaraq, Ermənistan-da Qarabağı yenidən törədənlər görürlər ki, onların yaşadığı 30 illik saxta qalibiyyət dövrü torpaqlara fəlakət, əsarət və qorxu gətirib. Lakin torpağın əsil sahiblərinin gelişi ilə yeni dövr başlanıb.

İndi Qələbəni bütün sferalara daşımaq, onu dövlət quruculuğunun yaradıcı gücünə çevirmək gərəkdir. Prezident azad torpaqlarda gələcək mədəni kimlik yaradır, ruhumuzun dirilişinə nail olur. Bir vaxtlar düşmənin baş ideoloqunun qanlı savaşa xidmət edən "Ocağ"ından fərqli olaraq, ölkə rəhbərinin yandırdığı ocaqlar sülh və əminamanlığa xidmət edir.

İndi "Qarabağ" sözü beynəlxalq leksikonda ənənəvi savaş deyil, ayrı bir semantikada və as-

sosiasiyada qəbul edilir.

Müstəqillik dövrümüzün heç bir rəhbərinin səngərdə əsgərlə, əmr verən zabitle birgə şəkli yoxdur. Ayaz Mütəllibovun və Əbülfəz Elçibəyin prezident obrazı xalqın yaddaşında fərqli hadisələrlə qalıb. Heydər Əliyev və onun hərbi varisi İlham Əliyevin sərkərdə simasını misilsiz ordu quruculuğu, Naxçıvanskidən başlayan oğulların müasir texnologiya və strateji planlarla çatdıqları uğur salnaməsi, nəhayət, ruh paradı müəyyən edir.

İndi silahlı və hüquqi bitən savaşı sülh müqaviləsi ilə başa çatdırmaq tarixi missiyadır. Barış yalnız iki dövlət və xalq arasında bağlanmır. Regionu əsrlərdir istismar edən qüvvələr müstəmləkə xalqlarına belə hüququ heç vaxt tanımayıblar. İstər sisianovlar, yermolovlar olsun, istərsə də tiqq consonlar, yaxud 11-ci qızıl ordunu üstümüze göndərən orconokidzələr, mikoyanlar işğalçı dövlətlərin əmrlərini qədim Şərqi yalnız hökm edib, imzaladırlar.

Geosiyasi baxımdan ədalətli müharibəni 8 avqustda Ağ Ev Zirvəsinə daşımaq bölgənin gələcəyini xarici dövlətlərin planlarından xilas etmək deməkdir. İndi Paşinyanla birlikdə İrəvanı da Qafqazın yeni arxitekturasında Bakıdan ayırmadan qorumaq tələb olunur. Çətin dərk olunan, düşmənçiliyin imkan vermədiyi, lakin daha strateji düşündükdə məhz belə böyük plan qurmaqla nəinki Orta dəhliz, yaxud, Yaxın Şərqlə böyük Orta Asiyanı vahid siyasi arxitektura da birləşdirmək mümkün olur, üstəlik, müstəqil oyun qurucusu kimi ənənəvi güclərə qarşı sipər qura bilərsən.

Dünya erməniciliyinin neyrallaşdırılması növbəti məsələdir. Lakin əvvəlcə Bakı və İrəvanı eyni siyasi dalğada birləşdirmək gərəkdir. Tranzit məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması, neft məhsullarının Ermənistanla göndərilməsi və gələcək Zəngəzur-Tramp yolu həmin məqsədlərə xidmət edir. 30 illik toqquşdurulan mərkəzlər indi birləşməyə məcburdurlar.

Faciələrlə akkumulyasiya edilən ideoloji mübarizə və Qarabağ üzərində qurulan "böyük Ermənistan" ideologiyası, dövlətçilik

sütunları, Ecmədzinin dini ritual-lardan çox siyasi ayinlərin baş qərargahı olması, kilsə, dövlət və diaspora triadasına artıq son qoyulur. Qələbəmiz 3 əsrlik erməni tarix şüurunu, fəlsəfəsini və dövlət konseptini dəyişir.

Müharibədəki qalibiyyəti sosial rifaha, 100 minlərlə iş yerinin açılmasına, elçətan tibbi sığortaya, vətəndaşla şəffaf dialoqa daşımasaq, məğlubiyyəti başa düşən toplum qalibiyyəti nə anlayacaq, nə də yaşayacaq. Zəfər himnləri gimnaziya və universitetlərdə yazılsa da sətirləri və ruhu millətdən gəlir. Hərbi qələbə yalnız fiziki-siyasi nəticə deyil, tükənməz mənəvi sərvətdir. Onu mədəni kodlara-musiqiyə, ədəbiyyata, memarlığa, rituallara və kollektiv yaddaş salnamələrinə köçürməsən, cəmiyyət məğlubiyyətdən psixoloji olaraq çıxıb bilməyəcək.

Alman politoloqu Yan Assmanın "kollektiv yaddaş" nəzəriyyəsinə görə, xalqlar tarixdə qalib və ya məğlub olduqlarını arxivlə yox, mədəni mətnlərlə xatırlayırlar. Əgər kultür sistemi yalnız elegiya, yas, itki və faciə üzərində qurulsay, cəmiyyət zamanla məğlubiyyət identikliyinə təkrar istehsal edir.

Qələbə yalnız o zaman tarixə çevrilir ki, himnə, simfoniya, monumental memarlığa və estetik normaya daşına bilər. Ona görə, Qalibiyyət salnaməsini himnə və simfoniya çevirmək təkcə mədəni vəzifə deyil, yeni millət quruculuğu hadisəsidir. Qalib dövlət musiqidə, rəmlərdə və rituallarda yüksələn tonallıq yaradır; yas dominantını yox, qürur üstünlüyünü normaya çevirir.

Romalılar qələbəni yalnız hərbi paradlarla deyil, simfonik mədəniyyətlə, Ruzveltin Amerikası isə müharibədən sonra qələbə ruhunu kino, musiqi və ictimai rituallarla möhkəmləndirmişdi.

Azərbaycan nümunəsində Şuşanın quruculuğu təkcə keçmişin bərpası deyil, qalibiyyətin ruh məbədinə yaratmaqdır. Yeni musiqilər, festivallar və simvolik aktlar milli kimliyi yasdan azad edib qalib subyekti mövqeyinə gətirir.

Zəfər simfoniyaçıları uduzduğumuz dövrün himnlərindən daha təsirli və cazibədar olmasa, insanlar itki dövrünün havası ilə oyanacaqlar, onunla yaşaçaqlar.

Qələbəmizi milli həyatın bütün sferalarına daşımaq ən böyük vəzifədir. Yalnız erməni amili ilə sinxron inkişaf etmək, həyat, təhsil və siyasət kursunu formalaşdırmaq mümkün deyil. Belə ikili mövcudluğun sonu yoxdur. Bəli, məğlub erməni daha təhlükəlidir.

Azərbaycan liderləri Qafqazda zəif olanda həmişə torpaq və sərvət itiriblər. Son 100 il bariz sübutdur.

İlham Əliyev İrəvan və Tiflisdən üstün liderliyin nümunəsini yaradır, global və regional siyasətdə ölkəsinə yeni status qazandırır.

24 dekabr Prezidentin özəl günü olmaqdan çox, millətin taleyinə qarışaraq, Zəfərdən yaranan yeni siyasi təqvimdir!

Xalqın mənəvi doğruluğu və yüksəlişi şəxsiyyətlərin tərcümeyi-halı ilə birbaşa bağlıdır!

İlham Əliyevin siyasi təvəllüd günü-8 noyabrdir, Yeni milli qalib Yüzlün başlanğıc tarixidir!

Trampın bazarlaşma siyasəti...

ABŞ prezidenti Avropa və Ukrayna üzərindən Rusiya ilə “anlaşmağa” çalışır

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin “İlin nəticələri” tədbirində yerli və xarici jurnalistlərin ona ünvanladığı sualları cavablandırarkən Ukrayna ilə danışıqlara və müharibənin tezliklə sona çatmasına ölkəsinin hazır olduğunu bildirib və qeyd edib ki, indi “top” Ukrayna və onun Avropa sponsorlarının tərəfindədir.

KQB şineline bürünmüş bu adamın ölkə və dünya ictimaiyyətinə altından yedirtmək istədiyi fikir odur ki, bu qanlı müharibənin günahkarı, sən demə, Ukrayna və onun arxasında duran Avropadır. Rusiya tarixinin dünəni və bu gününü yaxından izləyən hər kəs yaxşı bilir ki, bu dövlətin ərazisi, yalnız özge xalqların torpaqlarını işğal, ilhaq etmək hesabına genişlənərək, imperiya halına gəlmiş və zor gücünə hökmranlığı altına saldığı xalqları özünün qatı müstəmləkə siyasətinin qurbanına çevirmişdir.

Çar Rusiyası adlı 300 illik bir imperiyanın cildini dəyişərək, SSRİ adlı 70 illik digər imperiyaya transfer edilməsi, bu dövləti müvəqqəti olaraq tənəzzüldən xilas etsə də, iyirminci əsrin sonlarında dünyada gedən global dəyişmələr, iqtisadi böhranlar, yeni geosiyasi şərtlər dəmir pərdə ilə əhatələnmiş bu ölkənin çöküşünü sürətləndirdi və tərkibinə zorla qatılmış respublikalar müstəqillik əldə etdi.

Lakin üstündən 30 ildən artıq keçməsinə baxmayaraq Rusiya istiblaşimenti bu faktla barışmaq istəmir və onun üzücü imperiya siyasətindən qurtulub müstəqillik əldə edən dövlətləri təzədən öz təsir dairəsində saxlamaq istəyir. Keçmiş SSRİ məkanına daxil olan və müstəqil daxili və xarici siyasət yürütmək istəyən istənilən ölkə Putin hakimiyyətinin potensial düşməninə, hərbi hədəfinə çevrilir.

Bu hədəfin ilk nişangahı Avropaya inteqrasiya xəttini prioritet olaraq elan edən Gürcüstan oldu və özünün Abxaziya və Cənubi Osetiya kimi vacib subyektləri Rusiya tərəfindən işğala məruz qoyuldu. Avroatlantik məkanın inteqrasiya xəttini götürən Ukrayna da həmin qayda ilə əv-

vəlcə Krim, ardınca da digər subyektlərini itirmək zorunda qaldı. Rusiya onun təsir dairəsindən uzaqlaşmaq istəyən istənilən dövləti hədəfə çevirməkdən geri durmur. Öz əli ilə yaratdığı, iki yüz ildən artıq dövr ərzində onun vassalı rolunda çıxış edən Ermənistan Avropaya meyillənə xətti götürər-götürməz Putin Rusiyanın qəzəbinə düşərək oldu. Avropa evinə inteqrasiya məsələsində son dərəcə ehtiyatlı davranan, birlik üzvləri ilə yalnız ikili əlaqələr üstünlük verən, Rusiya ilə münasibətlərində isə balans siyasətini gözləyən Azərbaycan da son beş ildə yeritdiyi müstəqil siyasətinə görə Putin rejiminin bu və ya digər formada hədəfinə çevrilmiş və bu ölkə Azərbaycanı tutduğu müstəqil yoldan döndərmək üçün hərbi, siyasi təzyiqlərə əl atmışdır.

Son vaxtlar Çinlə, Avropa ittifaqı ölkələri ilə iqtisadi maraqları naminə əlaqələr quran, təbii sərvətlərini dünya bazarına çıxarmaq cəhdi göstərən Mərkəzi Asiya türk dövlətləri də Putini dinc buraxmır. Bu ölkələr də onun siyasi elitasının şantaj, hədə-qorxu metodları ilə üz-üzə qalır.

Rusiya digər postsovet ölkəsi Moldovanı da öz təsir dairəsində saxlamaq məqsədi ilə onun bətninə “Dnestryanı Moldova Respublikası” adlı separatçı bir rejiminin toxumunu səpib və daim alovlanacaq bir münaqişə ocağının əsasını qoyub.

Demək ki, Ukraynaya qarşı müharibəni Rusiyanın başlatdığı barədə Putinin illik hesabatında səsləndirdiyi fikir blefidir. Bu müharibə imperiya ambisiyasını gerçəkləşdirmək üçün pusquda

duran Rusiya tərəfindən 2014-cü ildə Krimin işğalı ilə başlamış və son üç ildə digər ərazilərin də işğal edilməsi ilə aktiv fazaya daxil olmuşdur.

Putinin son vaxtlar ağzını qamaşdıran, danışığına cəsarət tonu verən səbəb isə Trampın merkantil maraqlarından dolayı qoca Avropa və Ukrayna üzərindən Rusiya ilə bazarlaşma siyasətidir. Ancaq unutmək lazım deyil ki, dünyaya meydan oxuyan ABŞ təkə Trampdan, ətrafındakı ölkələrə əzələ nümayiş etdirən Rusiya da Putindən ibarət deyil. ABŞ siyasəti hər ilkin seçkilərdə ölkə prezidentinin lehinə və əleyhinə olmaqla dəyişən siyasət üzərində qurulub və Trampın ticari maraqlar üzrə Putinə olan simpatiyası bu ölkənin siyasi, iqtisadi, hərbi bəslərində günün birində əks effekt verəcək. Rusiya isə apardığı qanlı müharibə, təcrid olunma siyasəti, tətbiq edilən ağır sanksiyalar, Avropa texnologiyasından uzaq düşmə nəticəsində iqtisadi geriləmə ilə hərtərəfli çöküş qarşısındadır.

Bizə isə Ukraynanın haqq işi, özünün müstəqilliyi, suveren hüquqları, ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə qələbə çalacağına inan bəsləmək düşür. Qarabağ məsələsində bir sıra dövlətlərin, xüsusilə erməni himayədarı Rusiyanın barmağı var idi deyərək, torpaqlarımızın işğaldan azad olmasına şübhə ilə yananaşanlar sonda yanıldığı kimi, Ukrayna müharibəsinin də Rusiyanın xeyrinə olacağına inananların da son anda yanıldığının şahidi olmağımıza az qalır.

Nurəddin İSMAYIL

Avropa Trampın sülh planına qarşıdır?

Mayami görüşləri nəticəsiz bitdi; Vaşinqton Avropa liderlərini ABŞ-ın sülh təşəbbüsünü əngəlləməkdə ittiham etdi

ABŞ-nin Mayami şəhərində keçirilən üç günlük danışıqlarda Rusiyanın Ukraynaya qarşı müharibəsinə dayandırmaq məqsədilə ABŞ, Ukrayna və Avropa təhlükəsizlik rəsmiləri bir araya gəlib. Lakin ilkin razılaşma əldə olunmayıb.

Bu barədə “Kiev Post” məlumat yayıb.

ABŞ Prezidentinin xüsusi elçisi Stiv Vitkof və Ukrayna Milli Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi Rüstəm Ümerov görüşlərin “məhsuldar və konstruktiv” olduğunu vurğulayıblar. Onlar qeyd ediblər ki, görüşlərdə əsas diqqət planlaşdırılmış prioritetlərə və addım-addım icraya yönəldilib, lakin heç bir konkret güzəşt edilməyib.

Görüşlərin müzakirə mövzuları belə olub:

ABŞ-ın hazırladığı 20 maddəlik sülh planının inkişaf etdirilməsi;

Ukrayna üçün çoxmillətli təhlükəsizlik təminatlarının razılaşdırılması;

ABŞ təminatlı təhlükəsizlik çərçivəsinin razılaşdırılması;

Ukraynanın iqtisadi bərpası və rifah planının hazırlanması.

Stiv Vitkof bildirib: “Sülh yalnız atəşin dayandırılması deyil, sabit gələcək üçün layiqli baza təmin etməlidir.”

Rüstəm Ümerov isə Ukraynanın “ədalətli və davamlı sülh əldə etməyə tam sadıq olduğunu” vurğulayıb.

Lakin Rusiyanın mövqeyi dəyişməzdir. Görüşlərdə Kremlin nümayəndələri ABŞ və Avropa arasında fikir ayrılığı yaratmağa çalışıblar. Putinin investisiya elçisi Kirill Dmitriyev, Stiv Vitkof və Trampın müşaviri Cared Kuşer ilə görüşdə Avropa liderlərini və Qərb mediasını sərt tənqid edərək onları ABŞ-ın sülh təşəbbüsünü əngəlləməkdə ittiham edib. Dmitriyev sosial şəbəkədə yazıb ki, “qlobalist media Trampın sülh planını zəiflətmək istəyir” və “ABŞ-ın dəstəyi olmadan Avropa Rusiyaya qarşı müharibəyə gedir”.

Kreml görüşlərin üçtərəfli olmasını qəbul etməyib. Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ABŞ tərəfindən təklif edilən üçtərəfli danışıqları açıqladıqdan sonra Kremlin rəsmi nümayəndəsi Yuri Uşakov bildirib: “Hazırda heç kim bu təşəbbüsü ciddi şəkildə müzakirə etmir”.

ABŞ daxilində diplomatiya hələ də prioritet olaraq qalır. Lakin senator Lindzi Qraham bildirib ki, Rusiya sadəcə vaxt qazanır və ABŞ administrasiyası əlavə təzyiq yollarını tapmalıdır. O, təklif edib ki, Rusiyanın neftini daşıyan gəmilər müsadirə olunsun, həmin nefti alan ölkələrə ikincili tariflər tətbiq edilsin və Rusiya terror dövlətləri siyahısına daxil edilsin.

Avropa liderləri isə Ukraynanın hərbi və iqtisadi ehtiyatlarını qarşılamaq üçün iki il ərzində 90 milyard avro ayırmaq qərarına gəliblər. Bu, münaqişənin yaxın gələcəkdə bitməyəcəyini göstərir. Böyük Britaniya Baş naziri Kir Starmer Trampa görüşərək hər hansı sülh sazişini dəstəkləmək niyyətini açıqlayıb. Fransa Prezidenti Emmanuel Makron isə Putinin sülh danışıqlarına açıq olma imkanını müsbət qiymətləndirib, lakin Avropa ittifaqı liderləri münaqişənin uzunmüddətli ola biləcəyini nəzərə alaraq planlarını hazırlayırlar.

Mayami görüşləri nəticəsində çərçivələr, zaman cədvəli və koordinasiya müəyyənləşsə də, əsas mübahisəli məsələlər həll olunmayıb. Ukrayna ərazi güzəştlərinə getmək istəmir, Avropa dayanıqlı təhlükəsizlik təminatları tələb edir, Rusiya isə Qərb daxilindəki fikir ayrılıqlarından faydalanmağa çalışır. Görüş iştirakçıları danışıqları uğursuz saymasalar da, vəziyyətin ciddi real yoxlamasına çevrildiyini bildiriblər.

“Kiev Post”un məlumatına görə, Tramp administrasiyasının diplomatik təşəbbüsü qarşısında seçim daralır: ya Moskva üzərində yeni təzyiq mexanizmləri tapmaq, ya da Kremlin “vaxt mənim tərəfimdədir” prinsipi ilə hərəkətini qəbul etmək.

KƏNAN

Cəsarət qol gücündə deyil,
Ruh gücündən yaranır.

S.Endlis filosof

Sən yadıma düşəndə;
bu misraların tarixi çox qə-
dimdir, iki sevən canın
həs-rətindən yaranmışdır!
İki Ruhun qovuşmaq çağı-
rışıdır. Ruhi iztirabını ya-
şayan insan tənhalaşanda
darıxır, bir həyan axtarır
ki, ona ürək - dirək ver-
sin. Eramızdan əvvəl Ro-
ma filosofu Seneka (04-
05) deyirdi ki, Ruh öz-
özünün ağasıdır, yalnız
bədənin - canın taleyi ağa-
sının əlindədir, istəsə onu
alır, istəsə onu satır. Ruhi
iz-tirab olmayanda insan
fəaliyyəti passivləşir, bir
növ duyğusunu itirir. İztirab
düşündürür, hərəkətə
çağırır, nəse bir iş görmə-
yə səsləyir. Alman filosofu
İ.Kant (1724-1804) yazırdı
ki, yalnız iztirab vaxtı biz
həyatımızı hiss edirik. İn-
sanı yaşa-dan onun Ruhu-
dur, cismi ölürsə, deməli,
ruhu da ölür. Şair - filosof
Lukrotsi Kar (e.ə. 99-55)
belə bir qənaətə gəlmişdir,
və axirət dünyasına şübhə-
sini gizlətməmişdir. Belə
ki, insan öləndə İ.Qəzaliyə
görə, ondan üç (3) xüsusi-
yyət qalır: Birisi qəlb tə-
mizliyidir, yəni qəlbün dün-
ya çirkinliklərindən təmiz-
lənmiş ol-masıdır, ikincisi
Allahın zikriylə ünsiyyəti-
dir. Üçüncüsü, Allah üçün
məhəbbət bəsləməsidir.
Hegel (1770-1831) fəlsəfə-
sində: Ruhun fenomenolo-
giyasında ruh üç (3) his-
səyə bölünür: Birincide tə-
fəkkür, özünü idarəetmə,
idraktır. İkincide ruhun
xarakteristikası dayanır.
Yəni burada idrakın tarixi
ayrı - ayrı mərhələlərə aid
müəyyən obrazlar, yəni
Qədim Yunanıstan, Roma,
Fransa burjua inqilabı cə-
siy-yələndirilir. Üçüncüdə
dinin, sosial təfəkkürün
formaları şərhini tapır. Be-
ləliklə, Hegel Ruhun üç
(3) hissədən ibarət oldu-
ğu: obyektiv ruh, subyek-
tiv ruh və mütləq ruhdur -
səciyyələndirmişdir. Ruh
gözəlliyə və gücə meyilli
məfhumdur, xüsusilə, qa-
dın məlahəti (gözəlliyi) ki-
şinin ehtirasını oyadır,
canlandırır, dirildir və canı
(bədəni) yaşatmağa çağı-
rır. Yox, əgər gözəllikdən
Ruh təzələnmirsə, deməli,
bö-yük şair M.Lermontov
demişkən:

*Məni cəlb etmə gözəlliyinlə,
Ruhum sönüb getmiş,
çox qocalmışdır.*

Həqiqətdir, insan cavanlığını
itirəndə, iqtidardan düşəndə
Ruh sanki qeybə çəkilir, bədən-
dən uzaqlaşır. Bu, o deməkdir
cinsi enerji ("libido") həm kişini,
həm də qadını tərk edir. Halbuki,
insanı dünyaya gətirən Allah
Təala İnsana hər cür fiziki və ru-
hi aləm bağışlamışdır. Antik filo-

Ruhum bədəndə oynayır...

("Sevgi motivləri silsiləsindən")

sof Aristotel təsadüfən yazma-
mış ki: "Mövcud aləmin siste-
mində qısa müddətdə bizə ya-
şamaq imkanı verilmişdir, bu hə-
yat gözəl və əvəzsizdir. Ayıqlıq,
hiss etmək yüksək nemətlərdir,
görülmiş işdən həzz almaq in-
sanın həyatında, rəşadətli məş-
ğuliyyətində, eys-ışrətdə və se-
vinc içində yaşamaq deməkdir".
Dahi Ömər Xəyyam insanın hə-
yatda yaşam tərzinə başqa bir
yönümdən, bir qədər təəssüfədi-
ci hisslərdən yanaşmışdır:

*Gəldik, getdik,
dünya nə fayda gördü?
Ömrümüzün kökü
harda göyərdi?
Fələyin odunda
yanan canlardan
Yüksəlen tüstüdən
kim xəbər verdi?*

Ruh insan canında ehtirasla
bağlı olub, onun emosiyalarını
tənzim edir, yeri gələndə coşur,
qabırır və məcrasına sığmır.
Ruh eyni zamanda insanı key-
ləşdirir, pessimistləşdirir, təsa-
düfən demirik: "Mən ruhdan
düşmüşəm", "Mənim ruhum
ölübür" və sair. Çalışmaq ge-
rəkdir ruhu ölməyə məhkum et-
məyə! Ruh ölərsə, insan yaşın-
dan asılı olmayaraq suyun
üzündə yırğalanan mantar
(probka) kimi batıb çıxır.

Ruh kişi cinsi ilə adekvat ola-
raq qadını ehtirasa gətirir, intim
həvəsini daha güclü şəkildə coş-
durur. Ruh qadında kişiye qarşı
maddi - mənəvi stimül yaradır.
Yaşlanmış qadınlar iqtidardan
düşəndə (eləcə də kişilər) onlar-
da ruh öləziyir və sönür. Cavan-
lığında nə qədər ehtiraslı olmuş-
larsa da, bu yaşlarında həyat
eşqi sö-nüb gedir, yataq istiliyi

onları üşüdür. Bir otaqda halal
ərlərindən ayrı yatmağa üstün-
lük verirlər! Erotik yuxular daha
onların "qonağı" olmur! Bu otaq,
bu çarpayı məgər əvvəlki deyil-
mi?!

Qadın ruhunun oyanması -
kişilərin onların bilmədikləri təsi-
ri danılmazdır. Kişi qadının ru-
hunun (ehtirasla birləşir) çılgınlı-
ğını duycaq o, qadının əsirinə
məhkum olur, özünü bu ecazkar
enerjiyə təslim edir. Bu arzuolu-
nan məftunluq ki-şini dünyanın
qayğılarından və qadağalarından
azad edir, o, cavanlaşır,
özünün ruhi enerjisini duyur.
Qadınla təması sanki turş şə-
rəbdır, ondan dadması onu xu-
marlandırır, yaşadığı dünyanın
qəm-qüssəsindən ayırır və dün-
yanın xoşbəxt adamına çevirir.
Qadının intim ruhu (həvəsi) kişi-
ni eşqdə boğulmaqdan xilas
edir, ömrünün dolaylarını adla-
yır, məhəbbətin ağuşunda yaşa-
yır, özünü cənnətdən çıx-mış ki-
mi təəvvür edir. Kişiyə elə gəlir
bu Ruhi yaşantı bir Ordunu
məğlubiyyətə uğrada bilər!

Ruh hər iki cinsdə məhəbbə-
ti oyadır, bir-birinə daha sıx bağ-
layır.

Bəzən eşidirik: filan kişinin
yaşı yetmişdir, amma qadını
dünyaya uşaq gətirmişdir. Bu
faktda qeyri-adilik yoxdur, hər iki
cinsdə ruh sağlamdır, ehtiras-
dan məhrum deyil.

Ruh qadında tez ölür, əlli ya-
şına çatmamış intim həvəsi (ehtir-
rası) zəifləyir - istisnalar yox deyil
- bunun səbəbləri vardır: dünya-
ya bir neçə uşaq gətirmək əzabı
(qayğısı), ev-məişət problemləri,
hər səhər işə gedib axşam qayıt-
maq, həyat yol-daşının qulluğun-
da durmaq və s. başlıca amildir,

qadın yorulur, daxilindəki ruh -
cinsi enerji səpələnir, əvvəlki ca-
vanlıq ehtirasını itirir. Əlbəttə, bu-
nu bütün qadınlara şamil etməz-
dim; qadın var ruhu - enerjisini
itirməmişdir və bu qeyri - adi qüv-
və yaşayır, saçından tutmuş
ayaq dirəqlərinin ucunda toxda-
yır. Amma özündə bu ecazkar
enerjini duyan qadınlar dünyaya
çox uşaq gətirmirlər, ona görə ki,
uşaq ananın ruhi enerjisini mə-
nimsəyir, qadın özünü payız sə-
ması kimi hiss edir. Qorxur ki,
onun həyəcədən və sevincdən
qılgıncı saçan gözlərinin işığını
itirsin. O, şirin yuxuya getmiş kör-
pəsinin pul kimi isti yanağını
öpüşlərinə qərçə etsin, vücudu
sızlasın, bədəni hirsindən uçun-
sun. O, uşağın sərcə qanadları-
na bən-zər kirpiklərini öpəcək, si-
nəsinə sıxacacaqdır...

Ruhu ölməzlik qüdrətinə yük-
səldən insanı hər cür çətinlikdən
çıxaran, güc-qüvvət verən , əl-
bəttə, iradədir. O insan yenil-
məzdir mütləq iradəyə malikdir,
belə insanların ruhu ölməzdir,
səadətə qovuşmuş ruhdur. Belə
ruhlu insanlar yalnız Allaha qo-
vuşurlar.

Ruhda yüksək və aşağı mə-
qamlar vardır, insanın ruhu hələ
Yer üzündə həyat olmazdan əv-
vəl mövcud idi və insanın xid-
mətindən asılı olmayaraq müx-
təlif bədənələrə keçə bilərdi. Var-
lıq özünün şəfqətilə həmişə işıq
saçır, insan qəlbi daima ona
doğru can atır. Belə ki, insanın
vəzifəsi fiziki cisimlərdən ibarət
bəlalardan qəl-bini - ruhunu
azad etməkdir, onu ilahi həyata
yaxınlaşdırmaqdır. Aşağı pillə
yuxarı pillədən yaranır. Axın
daşqından əmələ gəlmiş kimi,
dünya - aləm də varlıqdan ya-

ranmışdır. Lakin axıntı zamanı
Varlıq heçnə itirmir, işıq kimi də-
yişməz qalır. Ömər Xəyyama
görə, ruh fəaliyyətlə, idrak isə
Məhəbbətlə hərəkətə gəlir. Ruh
və idrak vahid olsa da, onlar
müxtəlif funksiyaları yerinə yeti-
rir, idrak o zaman hə-qiqəti əks
etdirir - sevən idrak olsun, belə
halda ruhla sevginin vəhdəti ya-
ranır. Ömər Xəyyam idrakın və
Sevginin bir-birilə qarşılıqlı asılı-
lığını qeyd edir, "idrak ruha nis-
bətən yüksək və qiymətlidir, zə-
ruri varlığa yaxındır", - yazmış-
dır. Belə ki, ümumi Varlıq əbədi
və yaradıcı idrakdan, ruhdan, ci-
simdən ibarətdir və cisimlərin
təhlilini verir: göy cisimləri, əsas
cisimlər və yaranan cisimlər.

İdrak dərk olunanı anlamaq-
da müstəqildir, ruh isə dərk olu-
nan həqiqəti başa düşməkdə id-
raka ehtiyac duyur. Ruhun vacib
xüsusiyyəti məğrurluqdur, əzə-
mət-liliyidir. Ruh mövcudluğunu
bürüzə verərək heç bir halda
idrakı həsəd aparmır, çün, ruh
belə hesab edir ki, idraka nisbə-
tən onunla müqayisədə daha
çox qabiliyyətə malikdir. Yəni
Ömər Xəyyama qayıdaq: "Ru-
hun və idrakın oxşarlığı kortəbii
şəkildədir, onun izləri hissələrdə
bürüzə verir. Beləliklə, cismə
nisbətən ruh şübhə-lərdən azad
deyildir, cisimcə daima şübhəyə
malikdir. Ruh insanın ümumi
struk-turunu formalaşdırır". XI
əsrə, Ömər Xəyyamın doğul-
masından (1048) on il son-ra:
1058-ci ildə anadan olan İmam
Əl-Qəzali (1111-ci ildə vəfat et-
mişdir) "Yanlış-lıqdan xilas ol-
ma" traktatında yazırdı ki, insan-
ların saf ruhu "hökmranlıq alə-
minə" məxsusdur, bu ruhlar bə-
dəndən çıxmış və öləndən son-
ra ora qayıdacaqdır. Lakin ruhlar
Yerüstü həyatda da, yuxuda və
xəyalda da, vəcdəgəlmə vəziy-
yyətində də bu aləmlə əlaqəyə gi-
rə bilirlər. Əl-Qəzali düşünürdü
ki, insanın ruhu təbiəti etibarilə
mühiyyətinə görə Allaha bənzər-
dir, heç də bütün insanların ruh-
larında Allah Təa-lanın ziyası
eyni şəkildə əksini tapmır. Üç
növ insan ruhu mövcuddur. Elə
adamlar var - hissi aləmin nüfu-
zu kontekstində mənəvi əsas
üzərində üstünlüyə malikdir, be-
lələri müstəqil mənəvi fəaliyyətə
qadir olurlar, bir-birinə düşün-
mədən Qurani və hədisləri oxu-
maqla kifayətlənirlər. Belələri
müqəddəs yazılanların daxili
mahiliyyətini başa düşürlər.

(Ardı var)

Allahverdi EMINOV

Azərbaycan kimya elmini dünyaya tanıdan alim

Vaqif FƏRZƏLİYEV
Kimya elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi, akademik

Mənim üçün çox xoşdur ki, ən dəyərli alimlərdən biri olan, Azərbaycan kimya elminə böyük töhfələr bəxş etmiş kimya elmləri doktoru, professor Eldar Məmmədbəyli haqqında fikirlərimi bölüşürəm. Çox əvvəllər Eldar müəllimlə müəyyən elmi məsələlərin müzakirəsində onun zəhmətkeş bir alim olmasının şahidi olmuşam. Kimya sahəsində apardığı tədqiqatların hər biri öz əhəmiyyətliyi ilə fərqlənir. Ona görə ki, Eldar müəllimin rəhbərliyi altında əldə olunan nəticələr Neft kimyası və üzvi kimya sahələrinin inkişafına səbəb olub. Bu faktlara əsasən, Eldar müəllimin əldə etdiyi nailiyyətlər xalqın sərvətidir desək yerinə düşər.

Eldar müəllimin tribundan səsləndirdiyi fikirlər və çıxışları zamanı irəli sürdüyü təkliflər kimya elminin inkişafından xəbər verirdi. Çox yüksək səviyyədə təşkil olunmuş bu tədbirlərin hər birində böyük mənə çalırı ilə yaddaşlarda dərin iz buraxmışdır.

Eldar Məmmədbəyli adını bu gün dünyanın aparıcı üzvi-kimya üzrə jurnallarında görəndə sevinirəm. Onun üzvi-kimya sahəsi üzrə apardığı elmi tədqiqatlar olduqca dərin məzmunlu və maraqlıdır. Eldar müəllim ömrünün 58 ildən çoxunu bu sahəyə həsr edib. Vaxtilə elm öyrətdiyi və opponentlik etdiyi yetirmələri ilə hazırda çiyn-çiyinə çalışır. Alim üçün bundan böyük xoşbəxtlik ola bilməz.

AMEA və REA-nın arasında 2005-ci ildə bağlanan Sazişin tematik planına Eldar müəllimin təklif etdiyi iki elmi işi daxil edilmişdir. Bu Saziş çərçivəsində AR ETN-nin NKPI ilə Rusiya Elmlər Akademiyasının Element Üzvi Birləşmələr İnstitutu (REA-nın EÜBİ) və Kimyəvi Fizika İnstitutunun (KFI) arasında 3 il müddətinə ikitərəfli elmi-texniki müqavilələr bağlanmışdır (2007-2010-cu illər). Sonradan 2010-cu ildə bu müqavilələr beş il müddətində 2015-ci ilə qədər uzadılmışdır. Bu müqavilələrin elmi kordinatoru və məsul icraçısı yenə də Eldar müəllim olmuşdur. Bu müqavilələr əsasında asimmetrik sintez sahəsində, Azərbaycan

neftlərinin optiki aktivliyinin öyrənilməsi, Azərbaycan sənaye bitkilərinin mikrokapsullaşma üsulu ilə becərilməsi, tərkibində azot, kükürd, fosfor saxlayan müxtəlif yeni birləşmələrin sintezi və faydalı xassələrinin öyrənilməsi sahəsində tədqiqat aparılmışdır.

EÜBİ və NKPI-nin arasında 2018-ci ildə 5 il müddətində yeni elmi texniki müqavilə bağlanmışdır. Bu müqavilə 2025-ci ildə yenidən beş illik olaraq bağlanmışdır. Alınmış nəticələr birgə dərc olunur.

Mən Eldar müəllimi çoxdan tanıyıram. Bizim institut NKPI-nin yerləşdiyi binada fəaliyyət göstərən vaxtdan. Sonralar kimya bölməsinin və AMEA-nın prezidumun iclaslarında, tədbirlərdə və Müdafiə Şuralarının iclaslarında görüşürdük. Onun

işləri aparılır və alınan nəticələr birgə dərc olunur. E.Məmmədbəylinin apardığı elmi işlərin nəticəsi təkcə "JOrX" jurnalında 30-a yaxın məqalə dərc olunmuşdur. Hazırda 2025-ci ildə həmin institutla NKPI arasında 5 illik memorandum (müqavilə) imzalanmışdır. Professor E. Məmmədbəyli bu müqavilədə işin rəhbəri və məsul icraçısı kimi təsdiq edilmişdir.

O, REA-nın EÜBİ-nin 24 mart 2025-ci il tarixli Fəxri Fərmanı təltif edilmişdir.

Eldar müəllim yüksək dünyagörüşə malik bir həm alim, həm də hörmətli şəxsiyyətdir. Onun aparıcı jurnallarda dərc olunan elmi əsərləri xalqımızın elm xəzinəsinə bir töhfədir. Azərbaycan kimya elminin ən məhsuldar və müasir tələblərə cavab verən alimlərindən biri kimi tanı

doktorluq dissertasiyasının müdafiəsində aparıcı təşkilat kimi Aşqarlar Kimyası İnstitutunda (AKİ) müzakirə olunmuşdur. Daha sonralar onun elmi rəhbəri olduğu dissertasiya işlərinin müzakirəsi və bizim əməkdaşlığının üzvi kimya ixtisası üzrə müdafiəsində onun opponentliyi zamanı görüşmüşük. Onun həmişə öz çıxışlarında ədaləti, haqqı açıq müdafiə etdiyinin, çatışmayan cəhətlərə qarşı prinsipial mövqe sərgilədiyinin şahidi olmuşuq. İşlərində də həmişə bu iki institutun birgə elmi fəaliyyətində iştirak etmişdir. Bizim sahəyə uyğun sınaqları birgə keçirilməsi və alınan elmi nəticələrin birgə dərc olunması həyata keçirilmişdir. Qeyd etdiyim kimi, o, həmişə ölkəmizdə elmi inkişafın tərəfdarı olmuşdur.

REA-nın Kimyəvi-Fizika İnstitutunda bizim orada təhsil alan aspirantlarımızla birlikdə elmi işlər aparılmışdır. Bütövlükdə asimmetrik sintez sahəsində sistemli şəkildə işləyən azərbaycanlı alimdir. Onun namizədlik və doktorluq dissertasiya işləri də asimmetrik sintez sahəsinə aiddir. Dünya və Rusiya Federasiyasının aparıcı alimləri Eldar müəllimin apardığı tədqiqatları yüksək qiymətləndirir. RF-nın EA-nın EÜBİ ilə müqavilə əsasında birgə elmi tədqiqat

nan Eldar Məmmədbəyli böyük həvəslə öz üzərində çalışır. Onun tək bir arzusu, amalı var, elmi axtarışda olmaq, yenilik gətirmək və bildiklərini gənc alimlərə öyrətmək. Mənim bir ziyalı kimi gənc alimlərə tövsiyəm budur ki, bacardıqca Eldar müəllimdən öyrənin.

Bəli, Eldar müəllim həyatını elmə həsr edərək layiqli, sənətinin dəyərini bilən gənc alimlər yetişdirib. Bunun nəticəsi olaraq, bacarıqlı yetirmələri ilə birgə bir sıra uğurlara imza atıb. O, uzun müddətli fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi nailiyyətləri ilə üzvi-kimya sahəsində öz töhfəsini vermiş və bu gün də həmin missiyanı davam etdirir. Ona görə, mən Eldar müəllimə Azərbaycanı dünyaya tanıdan alim deyirəm. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyi münasibətilə Azərbaycan elminin inkişafında xidmətlərinə görə AR-nın Prezidenti İlham Əliyevin 5 noyabr 2025-ci il tarixli sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif etməsinə çox sevindim və ürkədən təbrik edirəm!

Hörmətli Eldar müəllim, sizi 85 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edirəm. Sizə cənsağlığı, elmdə və həyatda uğurlar arzu edirəm!

Azərbaycanda təhsil problemləri

Təhsil cəmiyyətin inkişafının əsas dayəgədir. Keyfiyyətli təhsil sistemləri yalnız fərdi bilikləri artırır, eyni zamanda innovasiya, iqtisadi inkişaf və sosial rifahın yüksəlməsinə töhfə verir. Təhsil fərdi düşüncə, yaradıcılıq və kritik analiz qabiliyyətini formalaşdırır. İdeal halda, təhsil sisteminin məqsədi həm fərdləri, həm də cəmiyyəti əmək bazarının ehtiyaclarına cavab verəcək şəkildə hazırlamaqdır.

Amma bu ideal Azərbaycan reallığında necə görünür?

Azərbaycanda təhsil, xüsusən də ali təhsil cəmiyyət üçün hələ də yüksək maaşlı və sabit iş tapmağın əsas yolu kimi qəbul edilir. İnsanlar inanırlar ki, universitet diplomunu onları "iş və gələcək təminatı" ilə təmin edəcək. Lakin realıqda vəziyyət fərqlidir. Ali təhsilli şəxslərin sayı artmaqda davam edir, amma onların öz ixtisaslarına uyğun iş tapma imkanları hələ də məhduddur.

Məktəblərdən başlayan təhsil problemi gənclər müstəqil həyata addımladıqdan sonra belə, öz zərərini göstərir. Azərbaycanda məktəblər artıq heç bir əhəmiyyət daşımır, şagirdlər universitetə qəbul üçün kütləvi şəkildə repititorlara üz tuturlar. Bu isə məktəblərin əsas funksiyasını -bilik və bacarıq vermək missiyasını zəiflədir və tədris keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Repititor xidmətləri çox vaxt əlavə maliyyə tələb edir. Maddi imkanları məhdudd olan ailələr üçün bu əlavə xərcləri qarşılamaq çətin olur. Nəticədə, yüksək nəticə əldə etmək və universitet imtahanlarında uğur qazanmaq imkanları yalnız iqtisadi vəziyyəti güclü olan şagirdlər üçün əlçatan olur. Təhsil bərabərsizliyi artır və sosial uçurumları genişləndirir.

Şagirdlərin repititorlardan asılı olması isə onların müstəqil öyrənməsinə, düşünməsinə maneə yaradır. Bu isə gələcəkdə universitetdə və əmək bazarında özünü tədris və problem həll etmə bacarıqlarının zəif olmasına gətirib çıxarır.

Azərbaycan universitetlərinin isə böyük hissəsi artıq praktik bacarıq və ixtisaslaşmanı təmin edən məkan deyil, sadəcə diplom almaq üçün imtahanları keçmək mexanizminə çevrilib. Tələbələr universitet illərini yalnız nəzəri bilik toplamaq və imtahanlarda yüksək bal toplamaq üçün keçirirlər, praktik bacarıqların inkişafı isə çox vaxt arxa plana keçir. Bu yanaşma yalnız tədris prosesinə təsir etmir, həm də məzunların əmək bazarına uyğunlaşmasını çətinləşdirir.

Ekspertlər bildirir ki, universitetlərin yalnız imtahan mexanizminə çevrilməsi bir neçə ciddi nəticəyə səbəb olur:

1. Praktiki bacarıqların inkişaf etməməsi - tələbələr layihə işləri,

laboratoriya təcrübələri və iş praktikası əvəzinə, yalnız nəzəri suallara hazırlaşır. Bu da onların əmək bazarında real problemləri həll etməyə hazırlamır.

2. Bir çox sahələrdə məzunların yalnız nəzəri bilikləri var, lakin real iş bacarıqları yoxdur. Məsələn, informasiya texnologiyaları və mühəndislik sahələrində ixtisaslı kadr çatışmazlığı olsa da, universitet proqramları hələ də nəzəri yönümlüdür.

3. Diplom yalnız iş üçün formal bir şərtə çevrilib. Məzunlar iş tapmaq üçün əlavə yüksək ödənişli kurslar, sertifikatlar və təcrübə proqramlarına yönəliirlər. Bu, "akademik inflyasiya" problemini gücləndirir və diplomun bazar dəyərini aşağı salır.

4. Universitetlər imtahanlara fokuslandığından, müəllimlər və tələbələr əsasən test nəticələrinə diqqət yetirirlər. Bu isə tədqiqat, yaradıcılıq və kritik düşüncə bacarıqlarının inkişafına imkan vermir.

Beləliklə, ali təhsil sistemi hazırda imtahan mexanizmi olaraq qalır, tələbələr yalnız kağız üzərində bilik toplayır. Əgər təhsil proqramları yenilənməzsə və praktik bacarıqların inkişafına önəm verilməzsə, məzunlar əmək bazarının tələblərinə cavab verə bilməyəcək, diplomun dəyəri isə daha da azalacaq.

Universitetlərdə yayılmış könnüllü fəaliyyətlər isə bir çox tələbələr özlərinin belə fərqləndiklərini göstərməyə çalışırlar. Bu vəziyyət "məcburi könnüllülük" anlayışını yaradır. Tələbələr öz maraqlarına uyğun fəaliyyət seçməkdə azad deyillər, əksinə, gələcək karyeraları üçün müəyyən işləri yerinə yetirməyə məcburdurlar. Bu, həm motivasiyanı azaldır, həm də könnüllülük anlayışının mahiyyətini dəyişdirir. Nəticədə gənclər fəaliyyətə qatılır, lakin onun ictimai və sosial faydasını hiss etmirlər. Məqsəd sadəcə CV-də göstərə biləcəkləri bir uğur qazanmaqdır. Bu isə əmək bazarı ilə təhsil sistemi arasındakı boşluğu göstərir: universitetlər tələbələrə yalnız formal təcrübə təqdim edir, amma onları real işə hazır və ixtisaslı kadr kimi yetişdirməkdə uğursuz qalır.

Kamran NƏSİRLİ